

HEROINE

BcA. Barbara Bugyíková

Diplomová práce
2019

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Design obuvi

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Barbara Bugyíková**
Osobní číslo: **K17306**
Studijní program: **N8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Design obuvi**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **HEROINE**

Zásady pro vypracování:

1. Písemná část:

Vypracujte studii na tému **feminismus v historii a objasněte sociálně-ekonomické podmínky vedoucí k jeho vzniku. Feminismus v módě, osobnosti feminizmu.**

2. Praktická část:

Vytvořte kolekci inspirovanou silnými ženami z vaší rodiny. Aplikujte znalosti z teoretické části. Navrhněte výtvarnou kolekci, která bude obsahovat **4 páry obuvi, 4 galanterní doplňky a 4 kusy oděvu. Řešení doplňte kresebnými návrhy, obrazovou přílohou a doložte stříhové řešení i technický popis.**

Součástí předané písemné práce je dodání elektronické verze diplomové práce na Flash disku, který bude obsahovat taktéž samostatné fotografie v tiskové kvalitě z praktické části diplomové práce. Formát pro bitmapové podklady: **JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana.** Formát pro vektory: **AI, EPS, PDF.** Loga a texty v křivkách.

Rozsah diplomové práce: **minimálně 45 normostran**

Rozsah příloh: **minimálně 15 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

FRIEDAN, B. *Feminine mystique*. Praha: PRAGMA, 2002, 596 s. ISBN 80-7205-893-2.

OATES-INDRUCHOVÁ, L. *Dívčí válka s ideologií: klasické texty angloamerického feministického myšlení*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 304 s. ISBN 80-85850-67-2.

NAGL-DOCEKAL, H. *Feministická filozofie: výsledky, problémy, perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007, 316 s. ISBN 978-80-86429-68-7.

Móda: obrazové dějiny oblékání a stylu. Praha: Knižní klub, 2013, 480 s. ISBN 978-80-242-4170-8.

HAUSMANN, J. *Nahota feminismu*. Ústí nad Labem: RENECO, 2014, 112 s. ISBN 978-80-86563-43-5.

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Jana Buch**
Ateliér Design obuvi

Datum zadání diplomové práce: **1. listopadu 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **10. května 2019**

Ve Zlíně dne 8. prosince 2018

doc. Mgr. Irena Armutidisová
děkanka

Mgr. Art. Ivana Kaňovská, ArtD.
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 3/5/2019

Jméno a příjmení studenta:

BARBARA BUGYÍKOVÁ

podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práca s názvom HEROINE je rozdelená na dve časti. Teoretická časť je zameraná na históriu feminizmu, feminizmus v móde a osobnosti feminizmu. V praktickej časti sa rieši štvorgeneračná kolekcia inšpirovaná silnými ženami z mojej rodiny. Ďalšie inšpiračné zdroje, materiály, postup, realizácia kolekcie.

Kľúčové slová: feminizmus, silné ženy, žena, rodina, láska, generácie, história, móda

ABSTRACT

The diploma thesis called HEROINE is divided into two parts. The theoretical part focuses on the history of feminism, feminism in fashion and feminism personalities. The practical part deals with four-generation collections inspired by strong women from my family, additional inspiring resources, material, progress, collection.

Keywords: feminism, strong women, woman, family, love, generation, history, fashion

Opäť raz nadišla táto chvíľa. Chvíľa vďaka. A kde vlastne začať? Asi hneď na začiatku.

Zo srdca ďakujem celej UTB, že som mala možnosť študovať na tejto univerzite, stráviť tu 6 rokov môjho života. Ďakujem za všetky hodiny, prednášky, workshopy, ktoré nás posúvali dopredu, ďakujem za možnosť Erasmus, cez ktorý som strávila študijný pobyt v Anglicku a pracovnú stáž v Portugalsku. Ďakujem za všetky vzťahy, priateľstvá, ktoré som tu získala. A ďakujem aj za všetky lekcie, ktoré mi táto škola dala, či už tie dobré alebo menej dobré.

Ďakujem celému vedeniu ateliéru designu obuvi za všetky cenné rady, milé slová, že ma viedli, nasmerovali, pomáhali a hlavne za to, že vo mne verili a nevzdali to.

Najväčšia vďaka patrí pani Buch. Ďakujem Vám za všetko. Za to že tu ste pre nás, že robíte to, čo robíte s najväčším nasadením a láskou, za všetky odborné a aj osobné rady, že to s nami zvládajte, a že to zvládajte popri tom všetkom, čo robíte. Ďakujem za všetky Vaše slová, že ste vo mne verili a nevzdali to so mnou, za objatia, poľapkanie po ramenách, koláče a za úsmev. Ste pre mňa tak isto silnou ženou, a táto diplomka je aj o Vás.

Ďalšia obrovitánska vďaka patrí našej Kristínke. Kristínka, poznáme sa viac ako 10 rokov. Najprv sme boli len známe zo strednej školy, neskôr spolužiačky, teraz už aj ako pedagogický dozor. Ale hlavne si kamarátka, staršia sestra, ktorú som nikdy nemala. Ďakujem Ti, že si súčasťou môjho života. Si moje slniečko, ktoré vždy poradí, podrží, pobaví, utrie slzy, keď treba. Ďakujem za spoločné zážitky, výlety, za Taliansko, Portugalsko a všetko, čo sme spolu zažili. Ďakujem Ti, že si, a že budeš. Si láska!

Obrovská vďaka patrí aj pedagógom z odevu, Pavlovi za príjemné konzultácie, za rady s vonkajším pohľadom, a že ma vedel nasmerovať, keď už som sa príliš zamotala vo vlastných myšlienkach.

Pani Jakubová a pani Radka, ďakujem vám, za všetky technické rady, za výpomoc, bez vás by táto kolekcia nevznikla.

Ďakujem Peti, že nás podporuje, pomáha, že vždy vie, čo povedať, aj keď je najhoršie. Ďakujem Ti, Peti, a prajem si viac takýchto šikovných ľudí na zemi!

Vďaka patrí aj pánovi Pavlovskému, ktorý mi neskutočne veľa pomohol s výrobou drevených podpätkov.

Ďakujem Stanke a Helči, že ste ma v tom nenechali samú a že sa v tom vezieme spolu už šiestym rokom.

Ďakujem mickám z ateliéru, že to spolu zvládame občas aj v bojových podmienkach, a strašne moc držím palce mojim tretiačkám, Betke, Eliške, Kačke, Kristínke a Monči, aby to zvládli ľavou zadnou.

Ďakujem mojim kamarátkam, kamarátom, že sa naše cesty stretli vďaka škole, a verím tomu a viem, že dosiahnutím titulu naša cesta nekončí. Terezka, Adka, Johanka, Pája, Ester, Katuš, Martin, Roman, Danko, Honzi, Radim, Michal, čaká nás toho ešte veľa, veď život sa ešte len teraz začína! Ďakujem vám, že vás mám. Ste lásky moje.

Z celého srdca ďakujem mojej rodine, vzdialenej rodine, priateľom, ktorí vo mne veria, držia ma nad vodou či už psychicky alebo fyzicky. Ďakujem im za podporu, pochopenie, a za to, že vás mám!

Ďakujem Ti Rúzso, že ťa máme, že dávaš pozor na mamku a aj na mňa, že nás podporuješ, a že nás ľúbiš.

Ďakujem všetkým mojim silným ženám, či už tým, ktoré sú medzi nami, alebo aj tým, ktoré na nás dávajú pozor z nebička. Ďakujem aj mužom, vďaka ktorým sme také silné, aké sme, či už v dobrom alebo v zlom.

A na koniec to najlepšie. Maminka a Babinka. Ste moje osudové ženy. Jedna dáva na mňa pozor tu, druhá z nebička.

Maminka. Svetlo mojich očí. Rozsah mojej diplomky by mi nestačila opísať, čo pre mňa znamená. Si tou najlepšou mamou na svete, kamarátkou, silnou a najsilnejšou ženou, ktorá vždy vie čo povedať, čo spraviť. Nie darmo sa hovorí, že mama má vždy pravdu. Má! Ďakujem Ti, že si mojou maminkou, že Ťa mám, že si ma vychovala tak, ako si ma vychovala, že ma podporuješ, že mi dávaš toľko energie, času, lásky a všetkého neúrekom. Bez Teba by som nebola tým, kým som teraz. Ďakujem Ti ešte raz a Ľúbim Ťa najviac na svete.

Babinka, anjelíček náš. Ja viem, že sa na mňa aj teraz pozeráš. Vďaka tebe vznikla táto diplomka. Že si nás počas tvorby opustila, nebolo v pláne, a trvalo dlho, kým som sa hecla, aby som v tom pokračovala ďalej. Pokračovala som, lebo viem, že aj Ty by si to chcela, a bola by si na mňa hrdá. Ďakujem Ti za to, ako si nás vychovala, úplne za všetko, čo si nás naučila, že si tu pre nás vždy bola, a viem, že takisto na nás dávaš pozor, len už z iného sveta. Ľúbim Ťa strašne moc, Babinka anjelíček.

MOTTO:

Práve tak naše srdcia tiež žijú, vjedno sa vinú a vjedno bijú.

Andrej Sládkovič, Marína, 166. strofa – 5. a 6. verš

Prehlasujem, že odovzdaná verzia diplomovej práce a verzia elektronická nahraná do IS/STAG sú totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DEFINÍCIA FEMINIZMU	13
2 HISTÓRIA FEMINIZMU	14
2.1 PRVÁ VLNA FEMINIZMU.....	14
2.2 DRUHÁ VLNA FEMINIZMU.....	16
2.3 FEMINISTICKÉ HNU Tie V SÚČASNOSTI	19
3 FEMINISTICKÁ ESTETIKA	21
3.1 KULTÚRA	24
3.1.1 Vizuálne umenie.....	24
3.1.2 Filmy	25
3.1.3 Hudba	26
4 FEMINIZMUS V MÓDE	27
4.1 TRENDY FEMINISTICKEJ MÓDY	27
4.1.1 Pánske nohavice	27
4.1.2 Nohavicový kostým	27
4.1.2.1 Yves Saint Laurent.....	28
4.1.2.2 Karl Lagerfeld pre Chanel	29
4.1.3 Tričká s feministickými nápismi.....	30
4.1.4 Bloomer dress.....	30
4.1.5 Wrap dress.....	31
4.1.6 Minisukňa.....	32
4.1.7 Bikiny.....	32
4.1.8 Podprsienka	33
4.1.9 Bob účes	33
4.2 NÁVRHÁRI A ICH KOLEKCIE.....	34
4.2.1 Christian Dior Spring 2017 Ready-To-Wear.....	34
4.2.2 Prabal Gurung Fall 2017 Ready-To-Wear.....	35
5 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI FEMINIZMU	37
5.1 SUFRAŽETKY	37
5.2 BETTY FRIEDAN	39
5.3 JUDITH BUTLER.....	40
6 ZHRNUTIE AUTORA	41
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
7 KONCEPT	43
8 ŽENY Z MOJEJ RODINY	44

8.1	MARINA	44
8.2	GABUŠKA	45
8.3	BAŠKA.....	46
8.4	NANA	47
9	INŠPIRÁCIA	48
9.1	ZÁKLADNÉ POJMY	48
9.2	FAREBNOSŤ	49
9.3	GEOMETRIA.....	51
10	MATERIÁL	52
11	KOLEKCIA HEROINE	53
11.1	OBUV	56
11.1.1	Marina	57
11.1.2	Gabuška.....	58
11.1.3	Baška	59
11.1.4	Nana	60
11.2	DOPLNKY	61
11.2.1	Marina	62
11.2.2	Gabuška.....	63
11.2.3	Baška	64
11.2.4	Nana	65
11.3	ODEV	66
11.3.1	Marina	67
11.3.2	Gabuška.....	68
11.3.3	Baška	69
11.3.4	Nana	70
	ZÁVER	71
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	72
	ZOZNAM OBRÁZKOV	73
	ZOZNAM PRÍLOH.....	76

ÚVOD

Príbeh mojej diplomovej práce sa začal písať dávnejšie a je pravdivý, veľmi osobný a autentický. Už dávno viem, čím som sa chcela zapodievať vo svojej diplomovej práci. Presnejšie odvtedy, ako som dokončila svoju bakalársku prácu, obhájila, odprezentovala a dostala titul. Po vernisáži našich bakalárskych prác, kam prišla aj moja rodina vrátane mojej maminy a babičky som vedela, že ďalšia práca bude práve o nich – o nás, o hrdinkách, silných ženách z mojej rodiny. To vysvetľuje aj názov mojej diplomovej práce – HEROINE. Práve tieto ženy boli, sú a aj budú mojím najväčším, nevyčerpatelným, inšpiračným zdrojom naveky.

Počas tvorby mojej diplomovej práce ale prišla nečakaná tragédia v našej rodine, opustila nás naša milovaná babička. Základný kameň našej rodiny, silná a statočná žena, ktorá bola vzorom nielen pre celú rodinu ale aj pre mnohých iných.

Mojou diplomovou prácou som chcela vzdať hold mojej babičke, maminke a ďalším silným ženám, ktoré do mňa vrazili energiu, čas a lásku, a umožnili mi štúdium na tejto škole.

Treba podotknúť, že najskôr vznikla myšlienka k praktickej časti. Isté bolo, prečo som si vybrala tému hrdiniek a ako chcem ich životné príbehy pretaviť do mojej kolekcie HEROINE. Až potom som doplnila teoretickú časť, venovanú feminizmu. Feminizmu nie preto, že by moje hrdinky boli feministky, ale preto, že ich história života ich formovala na silné ženy.

V teoretickej časti sa venujem problematike histórii feminizmu, skúmam vznik tohto hnutia a v akom stave je v súčasnosti. Aký vplyv malo hnutie feminizmu na kultúru, a módu. Z hľadiska módy som sa snažila vyzdvihnúť kúsky oblečenia, ktoré boli pre feministky typické, alebo prečo boli pre toto hnutie dôležité. V poslednej kapitole teoretickej časti opisujem vplyvné osobnosti feminizmu.

V praktickej časti opisujem priebeh celej tvorby mojej veľmi osobnej kolekcie, predstavujem konkrétne ženy – hrdinky mojej rodiny, pre ktoré je celá kolekcia vytvorená. V tejto časti riešim tvary, farebnosť kolekcie, funkčnosť jednotlivých prvkov a estetiku daných produktov. Každý jeden výrobok navrhutej kolekcie je veľmi osobný, je oslavou všetkých nás, ktoré sme jej súčasťou. No najmä je táto kolekcia venovaná mojej babičke, je „oslavou“ jej života.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINÍCIA FEMINIZMU

Feminizmus je označenie pre rôzne hnutia a politické smery na postavenie žien v politickej, ekonomickej i súkromnej sfére. Vzniklo koncom 19. a začiatkom 20 storočia.

Pôvod feminizmu možno nájsť v osvietenstve. V tej dobe ho prezentovali napríklad Mary Wortley Montagu a Markíza de Condorcet presadzujúce vzdelávanie žien. Prvé vedecké spoločenstvo pre ženy bolo založené v Middelburgu, v meste na juhu Holandska v roku 1785. Práca Mary Wollstonecraftovej s názvom „A Vindication of the Rights of Woman” pochádzajúca z roku 1792 je jednou z prvých prác, ktoré možno označiť za feministické. Podporu myšlienke rovnoprávnosti žien vyslovil aj John Stuart Mill.

V 19. storočí sa feminizmus zmenil na organizované hnutie. Prvá známa konferencia zameraná na ženské práva sa uskutočnila pri Seneca Falls v štáte New York v roku 1848. Do formovania a pôsobenia feministického hnutia zasiahli viaceré predstaviteľky marxistického feminizmu.

Na začiatku 20. storočia mnoho západných krajín umožnilo ženám voliť, najmä po prvej svetovej vojne. Po dosiahnutí zrovnoprávnenia s mužmi bolo feministické hnutie, čo sa do počtu prívržencov týka, značne oslabené a prešlo na menej výrazné témy.

2 HISTÓRIA FEMINIZMU

2.1 Prvá vlna feminizmu

Prvá vlna feminizmu nastáva v období poslednej tretiny 18. storočia. V tomto období prebehli dve významné revolúcie: Americká revolúcia (1775–1783) a Veľká francúzska revolúcia (1789–1799). Ich zásluhou došlo k presadeniu demokratických princípov pri organizovaní spoločnosti.

Oficiálne boli všetkým ľuďom priznané ľudské a občianske práva a sloboda, podľa ktorých sú si rovní a majú také isté možnosti. V skutočnosti sa však týkala iba mužov. Tí v tej dobe boli považovaní za samostatne uvažujúce osobnosti, ktoré sa nemusia nikomu podriaďovať. Uznanie občianskych práv podporilo ich možnosť slobodnej voľby. Tým sa začala prehlbovať nerovnosť medzi mužmi a ženami.

Na začiatku 19. storočia sa základným meradlom moci, úspešnosti a spoločenskej prestíže stal majetok. K ich dosiahnutiu a teda získaniu dobrého spoločenského postavenia a nezávislosti mali uľahčenú cestu muži. Ich úspešnosť bola založená hlavne na ich schopnostiach, pomocou ktorých našli svoje uplatnenie. Vďaka vzdelaniu mohli získať dobré pracovné miesta v odboroch, ktoré si zvolili. Mohli vlastniť majetok.

Ženy boli oproti mužom znevýhodnené. Nemohli získať odbornú kvalifikáciu, pretože vzdelanie pre nich nebolo prístupné. Vo vyšších spoločenských vrstvách žili iba pre rodinu. V chudobnejších vrstvách bolo nutné, aby sa podieľali na finančnom zabezpečení rodiny. Ženy mohli pracovať len ako robotníčky v továrňach, slúžky, dojky alebo prostitútky. (Ženy z vyšších vrstiev, ktoré získali aspoň minimálne vzdelanie, sa mohli stať učiteľkami. Avšak akonáhle sa vydali, prišli o svoju profesiu a zostali v domácnosti.)

Vznikli nové zákonníky, ktoré priamo upravovali podriadené postavenie žien voči mužom. Ženy nesmeli vlastniť majetok, na úradoch boli zastupované svojím otcom a neskôr manželom, a museli sa riadiť ich príkazmi.

V rodine sa muži nepriamo zúčastnili výchovy svojich detí. Ženy ale museli počúvať ich nariadenia týkajúce sa výchovy. Chlapci boli podporovaní v rozvoji svojich schopností, dievčatá boli vedené k poslušnosti a poddajnosti (boli predurčené pre rodinný život).

Ženy začali verejne dávať najavo svoj nesúhlas s nerovnými podmienkami. Cieľom prvej vlny feminizmu bolo priznanie volebného práva, práva na vzdelanie a vlastníctvo majetku.

V Anglicku a v Amerike (neskôr v rade európskych krajín) boli ženy, ktoré požadovali základné ľudské práva, označované ako „sufražetky“ (obr. č. 1) (pojmem je odvodený od

anglického suffrage, čo v preklade znamená volebné právo). V českom prostredí sa nazývali „modré pančuchy“. Ich úsilie bolo zatracované. Okolie sa im vysmievalo za to, že popierajú tradičnú ženskú úlohu a namiesto nej sa vzdelávajú a snažia sa uplatniť v intelektuálnej rovine.

Obr. č. 1. Sufražetky

Ženské hnutie čnostijených štátoch silnelo spolu s hnutím za oslobodenie otrokov. Ženy vytvárali vlastné politické spolky usilujúce sa o získanie volebného práva pre ženy, prvýkrát sa zúčastnili formálnych politických aktivít.

Francúzka Olympie de Gougesová (1755–1793) napísala Deklarácia práv ženy a občianky (1791). Reagovala ním na Deklaráciu práv človeka a občana. Podľa nej je v Deklarácii za občana považovaný len muž a práva sú teda priznané iba jemu. Zakladala prvé ženské politické spolky vo Francúzsku.

Mary Wollstonecraftová (1759–1797) založila v Anglicku školu pre dievčatá. Písala eseje a práce o vzdelávaní žien, napr. Niekoľko poznámok o vzdelaní dcér (1787). Jej najslávnejším dielom sa stala Obhajoba ženských práv (1790).

V tomto diele rozoberá život žien v spoločnosti mužov. Hovorí, že predstavy o ženskej povahe a schopnostiach, ktoré si vytvárajú muži, si odporujú. Ženám boli vždy prisudzované vlastnosti a schopnosti, ktoré boli v protiklade k predstavám o vlastnostiach a schopnostiach mužov. Napr. od žien sa vyžadovala cnosť. Ale zároveň muži ženám vytýkali nezrelosť charakteru, ktorý je nutný k zachovaniu cnosti. Ženy tak boli vmanipulované do určitej role, ktorá nebola spochybňovaná. Stala sa prirodzenou.

K významným osobnostiam, ktoré sa zaoberali postavením a rolami žien v spoločnosti, patrí anglický mysliteľ John Stuart Mill (1806–1873). V parlamente hájil záujmy žien. Presadzoval priznanie volebného práva ženám, bol predsedom Výboru pre volebné právo žien.

Vo svojom diele o poddanstva žien (1869) sa zaoberá postavením žien v Anglicku, ktoré podľa neho vyplýva z tradície. Mill prirovnáva situáciu žien k situácii otrokov a sluhov. Práve táto pozícia znemožňuje rozvoj ich schopností a charakteru, a tým podporuje ich podriadenú úlohu.

U nás emancipáciu žien, najmä v oblasti vzdelávania a zamestnania, presadzovali spisovateľky Karolína Světlá, Eliška Krásnohorská, Teréza Nováková a Božena Němcová. Zásluhou Elišky Krásnohorskej bolo v roku 1890 v Prahe založené dievčenské gymnázium Minerva. Kultúrny a politický život žien sa sústredil v Ženskom klube český (založený v roku 1903). Jeho členkou sa stala tiež senátorka Františka Plamínková, ktorá neskôr založila Ženskú národnú radu.

Ženská národná rada dohliadala na dodržiavanie rovnoprávnosti v praxi podľa Ústavy Československej republiky z roku 1920. Tá stanovila, že výsady pohlavia nebudú uznávané (stanovuje politickú, sociálnu a kultúrnu rovnosť medzi mužmi a ženami).

Rovnoprávnosť žien tiež podporoval prvý československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Bol ovplyvnený myšlienkami Johna Stuarta Milla a svojej manželky Charlotty. K problematike ženských práv usporadúval prednášky. Vtedajšiu politiku obviňoval z nevedomosti, konzervativizmu, zastaraného politického vzdelania a neuznávania „plnosti života“, kvôli ktorým ešte neboli v zákonoch stanovené rovnaké práva pre mužov a ženy.

Prvá vlna feminizmu skončila v tridsiatych rokoch 20. storočia. Došlo k odstráneniu legislatívnych prekážok a ženám bolo postupne umožnené študovať, vlastniť majetok a voliť.

V Československu mohli ženy voliť od roku 1920 (ako v jednej z prvých krajín). Vo väčšine európskych krajín a v Amerike bolo volebné právo pre ženy dosiahnuté v prvej polovici 20. storočia. V niektorých štátoch však oveľa neskôr, napr. vo Švajčiarsku až v roku 1971. V mnohých ázijských krajinách ženy nesmú voliť dodnes.

2.2 Druhá vlna feminizmu

Druhá vlna feminizmu bola okrem iného vyvolaná demobilizáciou vojakov, konjunktúrou po druhej svetovej vojne a návratom ku konzervatívnemu mysleniu a spôsobu života.

Ženy si začali uvedomovať, že sú jednou z utláčaných a diskriminovaných menšín. Pochopili, že samotná spoločnosť ich vylúčila z verejného života a prideliť im nedostatočne ohodnotené miesto v domácnosti. Nejde teda len o problém žien, ale o problém celej spoločnosti.

Tento nový pohľad na oceňovanie ich spoločenskej role vychádza z tvrdení, ktoré sa stalo heslom druhej vlny feminizmu, „Osobné je politické“.

Feministické hnutie sa zaoberá ďaleko širším spektrom problémov ako prvá vlna feminizmu. Prináša nové témy a nové prístupy. Do popredia sa dostáva napr. problém socializácie, jazyka a postavenie žien v rade oblastí spoločenského života. V Spojených štátoch amerických vzniká nový vedný odbor gender studies zaoberajúci sa postavením mužov a žien v našej kultúre a pôvodom nerovnosti.

Odlíšnosť mužov a žien nemá viesť k nerovnosti. Každému má byť umožnené nájsť a rozvíjať svoje individuálne kvality.

Feministickému hnutiu sa podarilo úspešne presadiť požiadavky na priznanie práva žien na väčšiu kontrolu nad vlastným telom, na ukončenie tehotenstva a prístup ku všetkým profesiám.

Druhá vlna feminizmu sa rozvinula najmä v Spojených štátoch amerických. Kniha Betty Friedan „*Feminine Mystique*“ (1963) vyvolala vznik tejto vlny. (obr. č. 2)

Ženy po druhej svetovej vojne podľa nej nepoznajú vlastnú identitu, nemajú vlastné názory, potreby a sociálny status. Mladé dievčatá sú vychovávané podľa ideálu predmestskej gazdinky.

Americká gazdinka bola zdravá, krásna a vzdelaná žena, ktorá sa nemusela o nič starať, okrem manžela, detí a domácnosti. V tejto činnosti našla životnú spokojnosť a naplnenie. V pozícii gazdinej a matky bola tiež považovaná za rovnoprávnu partnerku svojho manžela.¹

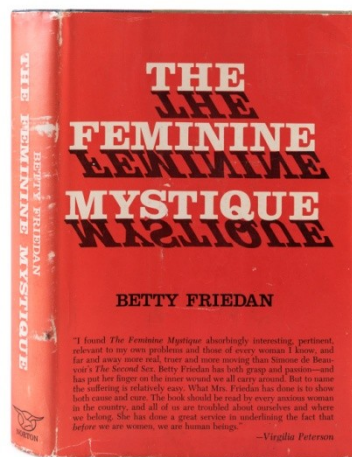
¹ FRIEDAN, Betty. *Feminine Mystique*. Pragma, Praha: 2002. Rozšírené vyd. 596 str. ISBN 80-7205-893-2. str. 51o3

Ženy z Európy závideli pozíciu Američankám. Neuvedomovali si však, že tieto ženy v domácnosti trpia pocitom neužitočnosti a izolovanosti od okolitého sveta, v ktorom sa rozhoduje o zásadných veciach. Aj napriek tomu, že bola zvýšená dôležitosť role ženy v domácnosti (napr. aj tým, že na stredných a vysokých školách boli v tejto dobe pre študentky zavedené kurzy vedenia domácnosti), trpela väčšina gazdiniek psychickými problémami.

Betty Friedanová presadzuje zmenu prístupu k rodine a práci. V problematike rovnosti medzi mužmi a ženami sa zdôrazňuje význam ženskej skúsenosti a hodnôt, ktoré obohacujú spoločnosť.

V USA a v mnohých západoeurópskych krajinách skončila druhá vlna feminizmu v osemdesiatych rokoch. U nás sa objavila s oneskorením a v oslabenej podobe až po roku 1989. Na rozdiel od spoločenskej zmeny, ktorú vyvolalo ženské hnutie v západnej kultúre, ženy z východných štátov neprešli štádiom sebauvedomovania, sformulovaním a presadzovaním svojich potrieb a požiadaviek. Komunistický režim znemožnil vznik feministického hnutia. Rad feministických požiadaviek bola síce presadená zhora, ale v situácii, keď bola obmedzená sloboda prejavu a zhromažďovania sa.

V dôsledku toho, že sa u nás nestačili základné princípy feminizmu rozvinúť, tiež môže plynúť súčasné negatívne prijímanie feminizmu českou spoločnosťou.

Obr. č.2. Kniha *The Feminine Mystique* od Betty Friedan

2.3 Feministické hnutie v súčasnosti

Feministické hnutie sa rozčlenilo do rôznych myšlienkových smerov. Všetky zhodne usilujú o rovnosť žien a mužov, zlepšenie postavenia žien v spoločnosti a ich nezávislosť. Odlišujú sa v spôsoboch, akých to chcú dosiahnuť, a teda aj v poňatí rovnosti. Rozdiely medzi nimi možno nájsť predovšetkým v názoroch na podstatu feminity a maskulinity (biologicky či kultúrne daná identita človeka). Okrem toho si jednotlivé smery stanovili svoje vlastné požiadavky a ciele. V niektorých myšlienkach na seba vzájomne nadväzujú a podporujú sa, v iných sa však rozchádzajú, alebo si dokonca ich názory úplne odporujú.

Sociologička Judith Lorber rozlišuje tri základné typy feministickej teórie, z ktorých vychádzajú jednotlivé smery. Hovorí o teórii rodovo reformnej, rodovo motivovaného odporu a rodovo motivovanej vzbury.

Rodovo reformné feministické teórie zdôrazňujú podobnosti medzi ženami a mužmi. Presadzujú úpravy v legislatíve, ktoré ženám zaručia rovnaké možnosti zapojiť sa do spoločenského diania ako majú muži. Patrí medzi nich feminizmus liberálny, marxistický, socialistický a rozvojový.

Feministické teórie rodovo motivovaného odporu skúmajú, v čom sa myslenie a prežívanie žien líši od mužského. Ostro kritizujú patriarchálne usporiadania spoločnosti. Lorber medzi nich radí radikálny, lesbický, separatistický, psychoanalytický a standpoint (hľadiskový) feminizmus.

Za feminizmus tretej vlny sú považované teórie rodovo motivovanej vzbury. Nerovnosť medzi mužmi a ženami je podľa nich jednou z nerovností, na ktorých sa zakladá spoločenská hierarchia. Ďalšími sú napr. nerovnosti vyplývajúce z príslušnosti k určitej rase, etnickej skupine, spoločenskej triede či sexuálnej orientácie. Z tejto teórie vychádza rad smerov, ktoré považujú identitu človeka za nestálu a premenlivú. Preto podľa nich ani nie je možné vytvoriť feministické hnutie založené na zdieľaní spoločnej identity a cieľov. Túto teóriu spracováva feminizmus sociálnej konštrukcie, postmoderný, queer theory, multirasový a mužský feminizmus.

Každý smer sa ďalej môže členiť napr. podľa politickej, náboženskej a vekovej príslušnosti jednotlivých feministiek. Na podobu jeho konkrétneho zamerania má vplyv prostredie, v ktorom sa rozvíja.

Ďalej sa formujú feministické smermi, ktoré svojou kritikou postihujú konkrétne 12

oblastí zájmu. Spirituální feminizmus analyzuje patriarchálne prvky v náboženstve. Vplyv technológie na utváranie rodových identít odhaľuje kyberfeminizmus. Vzťahu človeka k prírode sa venuje ekofeminizmus.

Vo svete prevláda liberálna orientácia feminizmu. Ďalšími vplyvnými smermi feminizmu sú radikálne, psychoanalytický, socialistický, multirasové, postmoderné a ekofeminizmus.

3 FEMINISTICKÁ ESTETIKA

Tak isto ako pre feministickú filozofiu obecne, tak aj pre estetiku platí, že vhodným východiskom sú historické analýzy. Do akej miery sú estetické teórie vytvorené v doterajších dejinách filozofie výrazom maskulínneho myslenia?

V centre stoja dve skupiny teórií: klasická estetika osemnásteho storočia na jednej strane a koncepcia formulovaná v súvislosti s avantgardným umením dvadsiateho storočia na druhej strane.²

Feministická estetika je jednou z variánt estetiky. Zaoberá sa otázkami klasickej estetiky, ale snaží sa o kritický pohľad na klasické poňatie a jej reinterpretáciu z pohľadu ženských teoretičiek. Carolyn Korsmeyer tvrdí, že absencia ženy v estetike je spôsobená zlými intelektuálnymi zvykmi. Z tohto dôvodu sa ženské (feministické) estetičky stavia proti klasickému poňatiu náuky, podrobujú ju kritike a snažia sa preukázať jej rodovú zaujatosť a prekonať túto priepasť, postaviť ženy na úroveň mužov. Podľa Angeliny Maiwormové by vďaka tomuto, odhliadnuc od bipolárneho modelu rodovej identity mohlo dôjsť k znovunastoleniu obojpohlavného poňatie sveta, pretože podľa tejto teórie sme všetci pôvodným založením bisexuálni, odlišnosti sa začínajú vytvárať až vďaka kultúrnym pomerom, táto teória je rozšírená vo filozofii feministického poňatie sveta, avšak v rámci objektívneho prístupu k problému ide o príliš radikálne poňatie. Teoretičky vychádzajúce z tejto koncepcie sa zameriavajú na problematiku uznania ženského princípu aj v mužskom tele a zároveň možnosť nárokovať ženám mužský svet.

Ženská estetika sa zaoberá pokusmi odstránenia diskriminácie žien z umenia a estetiky ako také. Na prekonanie tejto diskriminácie je potreba tzv. projektu identít, tzn. umenie je miestom prenikania vzorov myslenia a správania, daných rodovou identitou, tie určujú dnešnú prítomnosť a snaží sa o prekonanie tradičného náhľadu na obraz rodov. K prvkom feministickej estetiky jednoznačne patrí rozbitie mýtu ženy. Ako plynie z vyššie povedaného, feministická estetika a odvetvia s ňou spojené sa zaoberajú morálnymi princípmi. Vo feministickej estetike hrá dôležitú úlohu individualita. Pomocou uvedomenia si vlastnej individuality dochádza nielen k uvedomeniu si vlastnej identity, ale

² NAGL-DOCEKAL, Herta. *Feministická filozofie: Výsledky, problémy, perspektivy*. Sociologické nakladatelství, Praha: 2007. 1. vyd. 316 str. ISBN 978-80-86429-68-7, str. 156

aj k vymedzeniu pozície chápania sveta. Estetika je jazykom, ktorým prehovárane k publiku. Formovanie a koncepcia našej práce je potom hodnotená verejnosťou. V rámci feministickej estetiky sa skúmalo, čo týmto jazykom umelec hovorí a ako sa ním prihovára. Skúma ako ženských, tak mužských autorov, ich rozdielne estetické zámery, ich prijatie publikom a rozdielnosť v tejto recepcii.

Feministická estetika sa začala vyvíjať na konci 60. rokov 20. storočia spoločne so vzostupom samotného feministického hnutia. V tejto dobe začali vysokoškolské študentky teórie umenia klásť otázky ohľadom maskulinizácie estetiky. Začali poukazovať na kvality ženského umenia a ich nedocenenie, bádať v problematike pohlavia v estetike a s ním spojenú kritiku dejín estetiky a ich odsúdenie ako rýdzo mužské. Dochádza k prehodnoteniu dejín estetiky, ich dekonštrukcii a reinterpretácii. Feminizmus sa v intelektuálnej oblasti sústreďuje na bádanie vychádzajúce z politického hnutia a podopierajúce jeho myšlienky. Definuje tak nový druh štúdia, vzdelávanie, ako čiastočne politicky orientované a teda nielen intelektuálne. Pokúša sa vyzdvihnúť ženskú formu umenia. S postupom času bola preskúmaná a podrobená kritike väčšina estetických teórií, dochádza k uznaniu a takmer zrovnocneniu ženského umenia a uznanie niektorých feministických kritik klasickej estetiky. Pre toto prehodnocovanie textov a umenia sa ako prvé zdali použiteľné texty Michela Foucaulta, ktoré boli chápané ako politicky podložené a politikou riadené, pevne zakotvené myslenie (rodovo podmienené). Ďalšia metóda čítania textov je dekonštrukcia, reprezentovaná predovšetkým Jacquesom Derridou, umožňujúca preniknutie do kontextov a mienky ukrytých pod povrchom. Z týchto pokusov o preskúmanie a dešifrovanie textov vznikli prvotné feministické teórie v rámci tradičných akademických odborov. Feministické hnutie si vytvorilo v akademických filozofických odboroch vlastný smer a pokúšalo sa o uznanie svojej teórie.

Teórie, ktoré boli feministicky orientované a stretávali sa s veľkými problémami, čo sa ich prijatia týka. Vzostup feministickej estetiky síce zaznamenávame od počiatkov samotného hnutia, ale jej presadenie na akademickej pôde prebiehalo až v 90. rokoch 20. storočia, kedy bolo už úplne bežne rozvinuté feministické bádanie na poli umenia a filozofie, ale feministická estetika sa ešte len do vedeckých oblastí dolad'ovala.

Jedným z ďalších dôvodov prečo je feminizmus málo prítomný na poli estetiky je dôvod, že je chápaný a skúmaný predovšetkým z pohľadu sociológie, a to, že v sociologickom pohľade zanedbáva základné prezumpcie krásy, hodnoty, umenia a kultúrnej tradícii, ktoré

sú neoddeliteľnou súčasťou feministického hnutia. A práve tieto predpoklady sú jadrom pre feministické – estetické skúmanie.

Feministická estetika vychádza vo svojej kritike predovšetkým z analytickej estetiky. Preto teraz v krátkosti uvediem problematiku analytickej estetiky, aby bolo zrejmé, ako a prečo na ňu feministická estetika nadväzuje a postavím práve tieto jej miesta. Analytická estetika vychádza zo starších estetických teórií (ako príklad môžeme použiť fakt, ktorý uvádza Carolyn Korsmeyer, analytická estetika uchováva zásadu definície pojmov estetickej hodnoty a kvality na základe kontrastu morálnych a praktických vlastností a tým nadväzuje na estetiku 18. storočia a jej teórie otázky vkusu). Zásadný rozkol nachádzame s filozofmi 19. a raného 20. storočia (predovšetkým metafyzicky orientovanými, Hegeliány a post-Hegeliány), zakladajúcimi umeleckú hodnotu na idealistickú, esenciálnu, systematickú definíciu. V 40. až 50. rokoch 20. storočia sa vyvinula pre – analytická filozofia na už spomínanom základe. V polovici storočia sa tak vyvinul filozofický smer nadväzujúci predovšetkým na Wittgensteina, staviaca sa proti romantickému idealizmu, esencializmu (už tu nachádzame očividné spojenie medzi analytickou estetikou a feministickú, ako vysvetlím ďalej, feministická estetika sa kriticky stavia proti vyššie zmieneným formám). Preskúmava oblasti tradičnej estetiky a kladie si otázku, čo vlastne táto tradícia je a ak je správna, pýta sa: Čo je umenie? Čo je krása? Aká je estetická skúsenosť a na akom základe prebieha? Zaoberá sa otázkou vkusu, geniality a univerzálnosti v umení, tieto oblasti bádania korešpondujú aj s feministickým skúmaním a kritickou praxou. Analytická estetika sa obracia ku kritike, tá sa stáva jej hlavným „nástrojom“. V 70. rokoch sa objavuje feministická umelecká kritika nadväzujúca predovšetkým na analytických filozofov 50–tych rokov. V roku 1971 vychádza esej Lindy Nochlin *Why Have There Been No Great Women Artists?* a tým vstupuje do diskurzu umenia a estetiky feminizmu v podobe umeleckej a filozofickej kritiky tradičnej estetiky a tradície vôbec, otázka výskytu žien v umení a otázka rodovej podmienenosti v umení, skepticizmus koncepcia veľkého umenia, génia, umeleckej kreativity a vkusu. Na prelome 80. a 90. rokov vyvstala otázka, kam ďalej sa má uberať analytická estetika, aká je jej budúcnosť. Ako významný pre našu prácu musíme uviesť názor Josepha Margolis, ktorý poukázal, že riešením pre „resuscitáciu“ analytickej estetiky je prepojenie všetkých druhov kritiky západnej filozofickej tradície, teda historickej, hermeneutickej, strukturalistickej a postrukturalistickej, dekonštrukcie, a predovšetkým feministickej. Margolis zastáva pozíciu nutnosti filozofického bádania na poli histórie umenia a jeho teórie z hľadiska historického

kontextu, ktorý dáva umeniu špecifickú formu, čo je jedným zo špecifických rysov feministickéj estetiky a jej kritiky umenia.

3.1 Kultúra

3.1.1 Vizuálne umenie

Vizuálne umenie je pre feministky veľmi citlivou a zaujímavou oblasťou. Feministky využili plagáty, slogany, film, maľbu a fotografiu na propagáciu svojich myšlienok (obr. č. 3). Otázka, čo je feministické umenie, je otázkou, ktorá bola nepretržite diskutovaná vo vzťahu k oslobodeniu žien. Je to umenie vytvorené ženami? Mali by byť jej predmetom len ženy? Má sa pokúsiť úplne destabilizovať a znovu vytvoriť myšlienky rodovej rovnosti? Tieto otázky sú relevantné pre všetky umelecké a humanitné vedy, vzťah medzi ženami a zastúpením vo vizuálnej kultúre z nich robí mimoriadne silné vo vzťahu k vizuálnemu umeniu.

Feministické kino a feministická prax vo všetkých vizuálnych umeniach tieto stereotypy prevracali, explodovali alebo napadli. Feministky chceli destabilizovať konvenčné, akceptované predstavy o rode. Postmoderné, koncepčné umenie bojovalo s ľahšie dostupným sociálnym realizmom, aby sa našli umelecké formy a štýly, prostredníctvom ktorých by sa ženy mohli plne vyjadrovať a postaviť sa proti súčasnému stavu.

V 70. rokoch sa uskutočnili veľké experimenty s rôznymi médiami. Kombinácia objavovania existujúcej histórie ženského umenia a nových feministických praktík viedla k vytvoreniu mnohých ženských kolektívov. Bannery, filmy, nástenné maľby, vystúpenia, fotografie, maľovanie, kresba a sochárstvo sú len niektoré z rôznych médií, ktoré feministické umelkyne použili vo svojej práci.

Rôzne feministické fotografické kolektívy prekvitali v 70–tych a 80–tych rokoch, vrátane Hackney Flashers, ktorého členom bola Jo Spence. Exposures, the Association of Women Photographers, zriadila Grace Lau. Fotografka Jo Spence, ktorá predtým pracovala ako asistentka fotografa na high street, experimentovala s graffiti, kolážou a nakoniec „fototerapiou“. Jej práca sa zaoberala vlastnými skúsenosťami s rakovinou prsníka. Grace Lau sa naproti tomu naučila fotografovať prostredníctvom univerzitného kurzu a pokračovala v skúmaní subkultúr fetišistov a možností neexplozívnej erotiky. Ďalším

aspektom feministického umeleckého hnutia bolo vytvorenie väčšieho prístupu žien k umeleckým kolégiám, galériám a médiám. To zahŕňalo náročné inštitúcie, ako napríklad Umelecká rada alebo Haywardova galéria, aby podporili rozmanitejšie reprezentácie – s niekoľkými veľkými úspechmi, ako to opisuje Mary Kelly. Mnohí však skúmali alternatívne odbytiská a spôsoby, ako napríklad súkromná korešpondencia medzi umeleckými matkami na ostrove Wight a farebnými „sietami“ okolo vojenskej základne v Greenham Common.³

Obr. č. 3. Plagát Barbary Kruger

3.1.2 filmy

Existuje mnoho významných filmov, ktoré poskytujú ostré a nekompromisné obrazy žien žijúcich v patriarchálnom práve a mužskom poriadku. Dostupnosť feministických klasík je veľmi vzácna, keďže „zmizli“ z filmovej kultúry. Filmári, ktorých by sme mohli spomenúť v tomto kontexte feministickej filmovej tvorby: to sú režiséri, ktorí koncom 70. a začiatkom 80. rokov boli súčasťou novej vlny feministického filmu, medzi nimi Joan Micklin Silver a film *Between the Lines* z roku 1977, Claudia Weill a film *Girlfriends* z roku 1978 a Susan Seidelman s filmom *Desperately Seeking Susan* z roku 1985.⁴

³ SISTERHOOD and AFTER RESEARCH TEAM. *Feminist visual arts*. British Library. 08.08.2013. [cit.30-04-2019]. Dostupný z: <https://www.bl.uk/sisterhood/articles/feminist-visual-arts>

⁴ ZALCOCK, Bev. *10 great feminist films*. BFI Film Forever. 08.08.2018. [cit. 23-04-2019]. Dostupný z: <https://www.bfi.org.uk/news-opinion/news-bfi/lists/10-great-feminist-films>

3.1.3 Hudba

Feministická hudba je typickou hudbou žien pre ženy. Téma týchto skladieb nemusí byť nutne feministická, často je viac o ženských skúsenostiach. Tento žáner sa vyšvihol počas druhej vlny feministického hnutia v šesťdesiatych až sedemdesiatych rokoch, niekedy spájaj mierový aktivizmus, lesbické práva a etnické práva v závislosti od pozadia a presvedčenia hudobníkov.

Koncom šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov existovalo len málo skutočných príležitostí pre hudobníčky a performerky, ktoré sa často stretávali s diskrimináciou a využívali nahrávacie spoločnosti a agentov. Pre feministických hudobníkov bola úloha náročnejšia a hlavné nahrávacie spoločnosti podporovali len niekoľko feministických skupín vrátane Fanny, Birtha, The Deadly Nightshade, Goldie a Gingerbreads a kapelu Isis. Nedostatok feministickej hudby v mainstreame si vyžadoval, aby tieto ženy predávali svoju hudbu mimo hlavného hudobného trhu. Separatizmus trhu s lesbičkami a feministami však znamenal, že aj keď bol ich trh menší, boli prinajmenšom nezávislé a nezdierali príjmy.

Olivia Records, prvá ženská hudobná nahrávacia spoločnosť, bola vytvorená v roku 1973. Predávali prostredníctvom poštovej objednávky. Vydali pesničku „I Know You Know“ od Meg Christian a album „Changer and the Changed“ od Cris Williamson, ktorý bol jedným z najpredávanejších albumov zo všetkých nezávislých značiek na začiatku sedemdesiatych rokov, a boli tiež prvým LP, ktoré vydali ženy. „Changer“ je vôbec najpredávanejším albumom, ktorý vyšiel zo ženského hudobného žánru.

Prvý ženský hudobný festival sa uskutočnil v roku 1973 na Sacramento State University. Od roku 1973 do roku 1976 sa uskutočnilo mnoho ďalších festivalov, vrátane prvého Národného ženského festivalu v Champaign–Urbana v Illinois v roku 1974.⁵

⁵ *Grrl Power Music / Feminist Music*. The Feminist eZine. 17.04.2019. [cit. 21-04-2019]. Dostupný z: <http://www.feministezine.com/feminist/music/index.html>

4 FEMINIZMUS V MÓDE

Feministické hnutie sa stalo súčasťou nielen pouličných protestov žien, ale aj umenia, literatúry a bezpodmienečne aj módy. Vďaka feminizmu vznikla revolúcia v móde.

4.1 Trendy feministickej módy

4.1.1 Pánske nohavice

Až do začiatku 20. storočia boli ženy v nohaviciach nevidané. Ženy začali nosiť nohavice – zvyčajne vyrobené podľa pánskych nohavíc ako neformálne oblečenie v 20. rokoch 20. storočia, no až v 50. rokoch sa ich nosenie rozšírilo výraznejšie.⁶ V 60. a 70. rokoch začali ženy nosiť nohavice bežne. Inšpirovala ich unisexová móda futuristických návrhárov, ako sú Pierre Cardin a André Courrèges. Nohavice hneď od začiatku nosili mladé ženy ako súčasť rastúcej kultúry mladých. Táto skupinka z roku 1965 predváža rôzne štýly. Nohavice sa postupne vyvíjali, ujali sa priliehavejšie aj širšie štýly. Sexuálna revolúcia a liberizácia priniesla ženám nové pracovné možnosti a spolu s nimi nastal aj prienik mužskej módy do dámskej. Francúzsky návrhár Yves Saint Laurent predstavil v roku 1966 elegantný, no kontroverzný smokingový oblek pre ženy a postupne vytváral ďalšie androgynne modely. Nohavice sa začali akceptovať ako alternatíva k sukni a šatám. V roku 1971 Yvesa Saint Laurenta inšpirovali 40. roky, čo sa odzrkadlilo aj na jeho modeloch, predovšetkým na nohaviciach a kombinézach. Ostatní návrhári ho rýchle nasledovali. Hnutie detí kvetov prinieslo vyblednuté džínsy a široké nohavice a na úsvite disco éry sa zrodili priliehavé kostýmy a zvonové nohavice pre mužov i ženy.⁷

4.1.2 Nohavicový kostým

Trvalo dlho, kým sa formálny nohavicový kostým mohol stať bežnou súčasťou šatníka dámy. Niektoré ženy z politických a umeleckých kruhov nosievali nohavicové kostýmy už

⁶ FFOULKES, Fiona. *Abeceda módy: Kurz módných trendov a štýlov*. Slovart, Bratislava: 2012. 256 str. ISBN 978-80-556-0479-4, str. 104

⁷ Kolektív autorov. *Móda: Obrazové dejiny obliekania a štýliu*. Ikar: 2014. 1. vyd. 480 str. ISBN 978-80-551-4008-7, str. 372-373

v 19. storočí. No až v roku 1966, keď Yves Saint Laurent úspešne predstavil dámsky večerný kostým odvodený od pánskeho smokingu a nohavíc, sa nohavice stali akceptovaným dámskym večerným odevom.

4.1.2.1 Yves Saint Laurent

Návrhár Yves Saint Laurent predstavil dámsky Le Smoking a ten sa hneď stal poznávacím znamením jeho kolekcie. Yves Saint Laurent sa preslávil tým, že umožnil ženám nosiť pánske oblečenie.⁸ Trojdielny komplet s úzkym prúžkom inšpirovaný módou tridsiatych rokov má formu pánskeho obleku s ostro rezanými ramenami zdôraznenými uhlom klop. Nohavice s predným záhybom sa nosili s opaskom. Celková podoba vychádza z maskulinného štýlu fimovej hviezdy Marlene Dietrichovej a modelka pózuje v typickom mužskom postoji: jednu ruku má opretú o vrecko vesty, druhá ruka drží dymiacu cigaretu. Silueta však má zretelné ženské tvary s prehnutým pásom saka a priliehavou vestou pod ním.

Smoking, večerná obdoba tohto obleku, bol súčasťou kolekcie Yvesa Saint Laurenta pre jeseň/zima 1966. Séria čiernobielych fotografií, ktorú pre *Vogue* vydal nemecko-austrálsky módný fotograf Helmut Newton, zoznámila s modelom „Le smoking” širšie publikum a zaistila mu tak veľkú popularitu (obr. č. 4). Le smoking sa vďaka tomu priradil k najvýznamnejším modelom 20. storočia, podobne ako „malé čierne šaty”, ktoré presadila Coco Chanel. Variácie na Le smoking sa na ďalších 30 rokov stali stálou súčasťou všetkých kolekcií Yvesa Saint Laurenta. Ten ho charakterizoval ako „stálice v móde, pretože ide o štýl, nie o módný trend. Móda prichádza a odchádza, ale štýl ostáva navždy.”⁹

⁸ Kolektív autorov. *Móda: Obrazové dejiny obliekania a štýliu*. Ikar: 2014. 1. vyd. 480 str. ISBN 978-80-551-4008-7, str. 372-373

⁹ FOGG, Marnie, ed. *Móda: Úžasný príbeh fenoménu: historický vývoj, detailní vyobrazení i příběh slavných návrhářů*. Slovart, Praha: 2015. 576 str. ISBN 978-80-7391-224-6, str. 384-385

Obr. č. 4. YSL Le Smoking od Helmut Newton

4.1.2.2 Karl Lagerfeld pre Chanel

Ako modelka a múza bola Inès de La Fressange typickou predstaviteľkou afektovanej nonšalancie, ako sa vyznačoval obrozený módný dom Chanel za umeleckého riadenia Karla Lagerfelda. De La Fressange bola dokonca stelesnením osoby a elegantnou bestarostnosťou samotnej Coco Chanel. Lagerfeld sa odvolával k charakteristickému štýlu Chanel a parodoval pôvodné kultové kúsky, ako bol archetypálny dvojdielny kostým Chanel z buklé tým, že ručne tkanú látku kabátiku v osemdesiatych rokoch nahradil tvídom. Rozparky na rukávoch zdobili pozlátené gombíky lemované pletenou šnúrkou totožnej farby. Taký istý detail zdobil horizontálne vrecká v úrovni pŕs na predných dieloch so zapínaním na gombíky.

Kabátik bol ušitý na mieru krajčírkami, ktoré najprv nastrihali a skompletizovali všetky jednotlivé diely pred ich zošitím. Boli vyzdobené niekoľkými pruhmi pozlátených retiazok zladených so šnúrami perál, čím Lagerfeld pripomenul Coco Chanel zaťažovať okraje kabátiku a sukni kovovými retiazkami, aby odev správne splýval. Kabátik je oblečený cez

hladkou bielu naškrobenú košeľu s vysokým prehnutým golierom. Dekoratívne prvky dovršujú pozlátene brošne s portrétmi Lagerfelda a samotnej de La Fressange.¹⁰

4.1.3 Tričká s feministickými nápismi

Ženy nosia feministické posolstvá vďaka odevu po celé desaťročia, a mali by sme oceniť dizajnerku obchodného domu Dior Mariu Graziu Chiuri za popularizáciu globálneho trendu v modernom veku. V debutovej kolekcii kreatívnej riaditeľky Dioru sa objavili na módnej prehliadke biele tričká s nápismi „We All Should Be Feminist“ (obr. č. 5).

Po tomto počine bolo spomenuté tričko videné v každom editoriáli, zakomponované v street styleových outfitoch, u celebrit, niekoľko ďalších značiek spravilo vlastnú verziu a

tým vyvolali oživenie feminizmu.

Obr. č. 5. Dior SS17 „We All Should Be Feminist“ kampaň

4.1.4 Bloomer dress

V 50. rokoch 20. storočia boli „Bloomer dress“, niekedy nazývané ako „Freedom dress“, jedným z prvých feministických kusov módy, ktoré sa odrážali po celom svete. Trend bol

¹⁰ FOGG, Marnie, ed. *Móda: Úžasný príbeh fenoménu: historický vývoj, detailní vyobrazení i příběh slavných návrhářů*. Slovart, Praha: 2015. 576 str. ISBN 978-80-7391-224-6, str. 454-455

podporený skupinou Suffragettes, ktoré podporovali pohodlnejšie oblečenie na každodenné nosenie, ktoré im umožnilo ľahšie sa pohybovať a pracovať (obr. č. 6).

Obr. č. 6. Bloomer dress

4.1.5 Wrap dress

Diane von Furstenberg našla pre svoje inovatívne šaty inšpiráciu u Julie Nixon Eisenhowerovej, ktorá nosila zavinovacie blúzky a sukňu začiatkom sedemdesiatych rokov v televíznom vysielaní, a rozhodla spojiť oba diely do jedného kusu, a tak vznikli zavinovacie šaty (obr. č. 6). Bolo to rozhodnutie, ktoré viedlo k vytvoreniu svetového impéria na základe jediného štýlu. Zavinovacie šaty predstavovali odev, v ktorom sa dalo ísť kamkoľvek, a čoskoro sa stali bestsellerom u pracujúcich žien aj u celebrit. Mali výstrih v tvare V, ktorý vznikol širokým pozdĺžnym preložením predných dielov zaviazaných v páse, živôtik strihaný tesne k telu, s dlhými, úzkymi vsadenými rukávmi. Šaty sa dali nosiť k večerným príležitostiam s vysokými podpätkami a bižutériou alebo s blejzrom do kancelárie. Nemali žiadny zips alebo háčiky či gombíky a stali sa symbolom sexuálneho oslobodenia žien. Štúdio Diane von Furstenberg produkovalo ľahko nositeľné šaty z bavlneného úpletu alebo úpletu viskózového hodvábu typickými letokruhmi a drobnými geometrickými vzormi medzi rokmi 1970 až 1977, pričom v roku 1974 pribudol vzor slimákov a leopardej stopy.

Obr. č. 7. Diane von Furstenberg, Wrap dress

4.1.6 Minisukňa

Minisukňa odštartovala módnú revolúciu. Sexuálna sloboda sa stala témou rozhovorov. Nohy boli odhalené vďaka minisukniam, ktoré boli vynájdené Mary Quantovou. Minisukňu prijali ako „optimistickú, bujarú, mladú a koketnú“, a patrila ženám zo škôl, tenisovým hráčkam, ktoré oficiálne zavrhlí éru dlhého lemu.

4.1.7 Bikiny

Medzi rokmi 1900 a 1950 sa plavky zmenili z veľkého zahaľujúceho vlneného odevu na elegantný odhaľujúci kúsok z nylonu alebo bavlny. V roku 1946 Louis Réard a Jacques Heim vymysleli konkurenčné verzie dvojdielnych plaviek. Réardova verzia, nazvaná bikiny, bola spočiatku šokujúca, no v 50. rokoch 20. storočia ju spopularizovali filmové hviezdy.¹¹

¹¹ FFOULKES, Fiona. *Abeceda módy: Kurz módných trendov a štýlov*. Slovart, Bratislava: 2012. 256 str. ISBN 978-80-556-0479-4, str. 162-163

Hoci pôvodne bolo kritizované módnymi časopismi, dizajnérmí a tlačou, bikiny – „dvojdielne plavky, ktoré odhaľujú všetko na ženách, okrem matkinho rodičovského mena” – neustále rástli v popularite u mladších žien. Francúzske noviny Le Figaro bikiny označovali za charakteristický znak sexuálnej revolúcie. Pre ženy nosenie bikín znamenalo oslobodenie, v skutočnosti to nebolo nič sexuálne, bola to oslava slobody a návrat k radostiam v živote.

Skladali sa z horného dielu navrhnutého ako živôtik, ktorý sa zaväzoval okolo krku, a pevného spodného dielu, ktorý zakrýval boky od pásu do poloviny stehien, takže bola odhalená len časť z hrudného koša.¹²

4.1.8 Podprsenka

Hoci podprsenky v dnešnej dobe sú už pohodlnejším vynálezom, nebolo to vždy tak. Podprsenky zo 60. rokov 20. storočia boli tuhé, niekedy podivne tvarované a konštrukčné. Ale skôr nedostatok podprseniek v šesťdesiatych rokoch sa stali synonymom feministického hnutia. Germaine Greer tvrdila, že nosenie podprsenky boli donucovacou štruktúrou, a že ženy by mali mať slobodu ich nosiť alebo nenosiť podľa vlastného uváženia.

V roku 1968 v rámci protestu ženy začali symbolicky páliť a vyhadzovať podprsenky – teraz sa to označuje ako „hnutie podpaľovania podprseniek”.

4.1.9 Bob účes

Dlhé vlasy boli spájané s podstatou ženskosti, takže móda krátkych vlasov spočiatku vyvolávala prudké reakcie – bola symbolom všetkého, čím moderná žena naháňala spoločnosti strach. Chlapčenský účes na začiatku 20. storočia nosili deti a len od začiatku prvej svetovej vojny a s nástupom zoštíhlenej módy dvadsiatych rokov začali ženy odmietat' zložité a čas uberajúce účesy predvojnových rokov. Ženy, ktoré mali odvahu dať si ostrihať vlasy, alebo si dokonca zaobstarat' účes zvaný bubikopf – s vyholeným krkom a zástrihom nad ušami, museli chodiť k pánskemu holičovi. Zanedlho ženy nosili ostrihané

¹² FOGG, Marnie, ed. *Móda: Úžasný príbeh fenoménu: historický vývoj, detailní vyobrazení i příběh slavných návrhářů*. Slovart, Praha: 2015. 576 str. ISBN 978-80-7391-224-6, str. 324-325

vlasý na rôzne spôsoby, kučeravé, zostrihané alebo s ozdobami. Dokonalý bob s hustou ofínou, úhl'adne rozdelené cestičkou uprostred, aký nosila Louise Brooksová, prenikol do hlavného prúdu módy a stal sa podobne ako „malé čierne šaty“ módnou klasikou, ktorá sa udržala do súčasnosti.

4.2 Návrháři a ich kolekcie

4.2.1 Christian Dior Spring 2017 Ready-To-Wear

Rozruch okolo debutu Marie Grazie Chiury u Christiana Diora bol hmatateľný – bola prvou ženou, ktorá sa kedy ujala funkcie kreatívneho riaditeľa tohto presláveného módného domu, ktorý tak dlho stál za ženskosťou vo francúzskej kultúre. Čo však znamená ženskosť v dnešnej dobe? Chiuri je profesionálka, ktorá má dlhoročné skúsenosti a pôsobila v spoločnosti Valentino. Je pripravená ukázať svetu vlastnú syntézu toho, ako môže vyzeráť moderná ženskosť. To, čo sa objavilo na módlach, bol osviežujúci pohľad vrátane športových a krehkých kúskov. Rovnováha medzi nimi viedla k celej sérii jednoduchých, praktických častí zameraných na nové publikum.

Ruth Bell, ktorá otvorila prehliadku v bielej šermiarskej bunde a športových nohaviciach po kolená, otriasla každého, kto očakával, že Chiuri začne na romantickej nôte. Prešívané, čisto biele šermiarske súpravy s rozopnutými ohl'ávkami s novou líniou tenisiek či čižmami po kolená zdobené výšivkami včiel sa pohybovali na prehliadke. Symbol včiel je kľúčom k ďalšiemu aspektu prístupu Chiuri. Pred ňou symbol včely používala Heidi Slimane, kým pôsobila v Dior Homme. Chiuri v budúcnosti plánuje čerpať z práce designérov, ktoré boli v priebehu rokov navrhnuté pre Dior. Štýl Chiuri ale nebol popretý a jej čistota sa preukázala aj v tejto kolekcií. Vidieť sme mohli čipkované blúzky, krásne, vyšívané tylové sukne a šaty. Prostredníctvom tejto zostavy sieťované šaty rozptýlené kvetmi, listami a drobným hmyzom, a jej neobyčajne nevinné, dlhé šaty vyšívané snímkami tarotových kariet, pripomínali prácu, ktorú robila pre Valentino. Pod niektorými kúskami boli tričká so sloganmi We should be all feminist (obr. č. 7). Rady novej generácie dievčat a mladých

žien už sú, to je isté. A teraz by mohli mať na sebe niečo od Christiana Diora prvýkrát vo svojom živote.¹³

Obr. č. 8. Christian Dior Spring 2017 Ready-To-Wear, outfit z prehliadky

4.2.2 Prabal Gurung Fall 2017 Ready-To-Wear

Prabal Gurung vo finále jeho show poslal svoje modelky v tričkách s politickými sloganmi Revolution has no borders, I am an imigrant, Nevertheless, she persisted (obr. č. 8). Prehliadku ukončil sám designér v tričku s nápisom This is waht a feminist look like. Nebojí sa šíriť správy, ktorým verí a to nielen svojimi tričkami. Aj keď by to už nemalo byť radikálne, vidieť plus size ženy na módnych prehliadkach stále vyvolávalo istú vzburu. Gurung pre svoju prehliadku zarezervoval modelku Candice Huffine a Marquitu Pring, ktoré mali na sebe trojštvrťové šaty s dlhými rukávami previazané lanovými opaskami v páse. Móda má za sebou dlhú cestu, pokiaľ ide o rôznorodosť veľkostí, ale je dobré si to opäť pripomenúť.¹⁴

¹³ MOWER, Sarah. *Christian Dior: Spring 2017 Ready-To-Wear*. Vogue. 30.09.2016 [cit 23-02-2019]. Dostupný z: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2017-ready-to-wear/christian-dior>

¹⁴ PHELPS, Nicole. *Prabal Gurung: Fall 2017 Ready-To-Wear*. Vogue. 13.02.2017. [cit. 23-02-2019]. Dostupný z: <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2017-ready-to-wear/prabal-gurung>

Obr. č. 9. Prabal Gurung Fall 2017 Ready-To-Wear, outfity z prehliadky

5 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI FEMINIZMU

Pojem feminizmus je v spoločnosti bežne vysvetľovaný ako hnutie za emancipáciu žien, ale v dnešnej dobe sa feminizmus zaoberá oveľa širším spektrom tém. Tvrdenie, že sa jedná o hnutia iba ženské, vyvracia zapojenie rady mužov do aktivít feministických spolkov – v československých pomeroch sú určite známe názory T. G. Masaryka na rovnoprávnosť žien. Bežné chápanie feminizmu ako „ženského hnutia“ či „hnutie za emancipáciu žien“ najviac vystihuje podobu feminizmu prvej vlny (tzv. Humanistického feminizmu). Toto obdobie je charakteristické snahou o uznanie schopnosti jednotlivých žien zaujať postoj racionálne morálnej osoby v rovnakej miere ako u mužov a požiadavkou, aby na nich sociálne a politické inštitúcie uplatňovali rovnaké pravidlá. Hlavnými cieľmi tejto vlny bolo predovšetkým dosiahnuť práva na rovnaké vzdelávanie žien, ďalej rovnosť práv občianskych a politických, ktoré symbolizovalo hlasovacie právo pre ženy.

Medzi významných mysliteľov prvej vlny feminizmu patrí John Stuart Mill (1806–1873), ktorý svojím dielom *Poddanstvo žien* (1869) ovplyvnil T. G. Masaryka. V knihe analyzuje právne postavenie žien vo vtedajšom Anglicku a ich podriadenú úlohu vyplývajúce z tradície. J. S. Mill pôsobil aj v britskom parlamente, kde sa výrazne zapájal do diskusií o ženskom volebnom práve. Ďalšou významnou osobnosťou tejto vlny je M. Wollstonecraft (1759–1797), ktorá v diele *Obhajoba práv žien* (1792) upozorňuje na skutočnosť, že ženy sú do svojich rolí tlačené prostredníctvom spoločenských tradícií a výchovy.

5.1 Sufražetky

Vo Veľkej Británii vzniklo hnutie za volebné právo žien už v polovici 19. storočia, ale úspechu dosiahlo až v roku 1928. Volebné právo pre ženy nebolo jediným cieľom britského feministického hnutia, ale boj za neho zatienil na začiatku 20. storočia ostatné požiadavky a získal medzinárodnú podporu a jedinečný význam pre feministické hnutie. Izolované pokusy o získanie volebného práva pre ženy sa objavovali už pred 60. rokmi 19. storočia, ale práve v tomto desaťročí malá skupina žien založila komisiu, ktorá vyvíjala nátlak na parlament.

Tento výbor presvedčil J. S. Milla, aby presadzoval volebnú reformu, ktorá by zahŕňala aj volebné právo pre ženy. Aj keď táto aktivita neuspela, požiadavka na volebné právo pre ženy sa stal vecou verejnou. Po celej krajine boli vytvárané lokálne komisie pre volebné

právo žien. Sufražetky (z angl. suffragettes – aktivistky za volebné právo žien) na presadenie svojej požiadavky využívali rôzne prostriedky – zhromaždenia, letáky, písanú propagandu, a lobovali v parlamente. Celé hnutie bolo od počiatku militantné – narušovali sa politické zhromaždenia a zasadania a sufražetky prejavovali civilnú neposlušnosť. Na ich stranu sa stávali aj muži a na ich podporu sa nechávali zatvárať.

Táto militantná taktika získavala hnutia za volebné právo mnoho priaznivcov a priaznivkyne, ktorí vyvolávali aj nevôľu. Množstvo aktivistiek bola zadržaná. V niektorých prípadoch sa uchýľovalo aj k ničeniu majetku a vo väzení potom požadovali štatút politických väzenkýň. Spočiatku pochádzala väčšina žien, ktoré boli v týchto spolkoch združené, zo stredných tried. Neskôr však do týchto spolkov začali vstupovať aj ženy z robotníckej triedy, prevažne z priemyselného severozápadu, pretože verili, že vďaka volebnému právu získajú väčší vplyv na vládu v ekonomických a sociálnych otázkach. Na začiatku prvej svetovej vojny aktivity za volebné právo žien utíchli. Ženy však hromadne začali vstupovať na pracovný trh, a po skončení vojny už bol stav, kedy ženy nemali volebné právo, neudržateľný. V roku 1918 získali volebné právo ženy cez 30 rokov veku a v roku 1928 sa podarilo získať plné volebné právo za rovnakých podmienok, aké mali muži. Ženy mohli voliť po dosiahnutí 21 rokov.

Hnutie za ženské volebné právo (Woman Suffrage Movement) v USA bolo sociálnym a politickým reformným hnutím. Prvá požiadavka pre volebné právo žien sa objavil v konvencii ženských práv Seneca Falls z roku 1848. Výsledkom tohto hnutia bola ratifikácia 19. dodatku Ústavy USA z roku 1920, ktorý garantoval ženám právo voliť. Pred Občianskou vojnou bolo volebné právo pre ženy súčasťou reformného programu hnutia za práva žien, ktoré sa skladalo predovšetkým zo žien, ktoré boli činné v abolicionistickom hnutí a ktoré videli paralely medzi postavením žien a černošského obyvateľstva.

V Čechách a na Morave sa hnutie za práva žien začalo vedome presadzovať v 19. storočí. Medzi významné osobnosti ranej fázy feminizmu patrila M. D. Rettigová, ktorá nebola len autorkou známej kuchárskej knihy, ale aj organizátorkou akcií pre ženy a dievčatá, a pre ktoré písala i rôzne príručky. Ďalšími významnými osobnosťami boli už spomínaný T. G. Masaryk, Vojta Náprstek, Karolina Světlá či Eliška Krásnohorská, ktorí sa zaslúžili o založenie viacerých inštitúcií významných pre emancipáciu žien v českej krajine. Náprstok so Světlou založili Americký klub dám, sama Světlá potom Ženský výrobný spolk a E. Krásnohorská stála pri zrode prvého dievčenského gymnázia Minerva (1890).

5.2 Betty Friedan

Betty Friedan, klinická psychologička, matka v domácnosti, novinárka, spisovateľka a predstaviteľka feministického liberálneho hnutia, sa narodila sa 4. februára 1921 v Peoria (Štát Illinois) ako Betty Naomi Goldstein. V Peoria tiež absolvovala strednú školu a pokračovala na Smith College, kde vyštudovala psychológiu. Potom pokračovala na univerzite v Berkeley, kde jej bolo ponúknuté prestížne štipendium. Okrem svojho najslávnejšieho a najvplyvnejšieho diela *Feminine Mystique*, napísala tiež *It changed my life: Writings on the Feminist movement*, *The Second Stage* a *The Fountain of Age*. Problém ženského mýtu prvýkrát sformulovala v článku, na ktorom pracovala ďalších päť rokov a vypracovala do podoby knihy *Feminine Mystique*. B. Friedan tu kritizuje ženskú mystiku – ideológiu, ktorá presadzuje úlohu ženy ako pasívnej bytosti, ako matky, manželky a gazdinej. Potom, čo „problému bez mena“ prisúdila meno, si konečne uvedomila, že nejde len o jedinú alternatívu, ktorá je ženám spoločnosťou ponúkaná, ale že je to tiež alternatíva, ktoré im neskutočne zužuje ich obzory a vysáva z nich prirodzenú energiu. „Problém bez mena“ postihuje ženy, ktoré žijú podľa tradičných modelov v úlohe manželky a matky a ktoré ho nemôžu alebo sa obávajú artikulovať, lebo podľa spoločenských konvencií majú všetko potrebné k šťastiu, a ak šťastné nie sú, je to ich vlastná chyba.

Literárna tvorba a politická činnosť Betty Friedan má charakter diferenčného feminizmu, zdôrazňuje teda špecifickosť ženskej skúsenosti a ženského spôsobu myslenia a konania. Jej názory sa opierajú o prácu harvardskej psychologičky Carroll Gilligan, ktorá zavrhuje univerzalistické predpoklady morálnej ontogenézy definovanej Lawrencom Kohlberg. Vedľa „morálky spravodlivosti“ stavia Gilligan „etiku starostlivosti“ zodpovedajúce ženskej mentalite. Podľa nej falošná univerzalizácia morálky spravodlivosti na obe pohlavia ignoruje a popiera špecifickú ženskou skúsenosť.

Pod vedením Betty Friedan bola v roku 1966 založená významná americká organizácia NOW (National Organization for Women, Národná organizácia žien), ktorej sa tiež stala prvou prezidentkou. NOW vznikla ako organizácia žien a mužov pracujúcich pre ženské práva. Rok po svojom založení v roku 1967 mala táto organizácia 700 členov/členiek a rozpočet 6 888 USD, v roku 1974 mala už 40 tisíc členov/členiek a rozpočet 605 650 USD.

Do agendy činnosti organizácie v tom čase patrilo presadzovanie dodatku o rovnosti (dodatok, ktorý sa feministky snažili pridať do americkej ústavy), angažovanosť v

problematike reprodukčných práv, vrátane zaistenia slobodnej voľby v otázke interrupcií a presadzovanie práv žien v oblasti sociálnej, pracovnej i politickej. Činnosť NOW ale tiež ukazuje, že vtedajší feminizmus nebol pre „všetkých“, ako sa často traduje. Vtedajšie feministické hnutie nebolo príliš priateľské k ženám s lesbickou sexuálnou orientáciou. Betty Friedan na kongrese NOW v roku 1970 nazvala lesbizmus „levanduľovou hrozbou“ ženského hnutia. Podľa nej lesbický aktivizmus iba odľakaval pozornosť od skutočnej diskriminácie žien. Rovnakým spôsobom boli z agendy NOW vylúčené otázky týkajúce sa rasovej diskriminácie.

5.3 Judith Butler

Významnou predstaviteľkou postštrukturalistického feminizmu je Judit Butler so svojím dielom *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Podľa Butler neexistuje žiadne univerzálne človečenstvo ani špecifické ženstvo (či mužskosť), ktorá by zápasila v histórii svoj výraz a uskutočnenie. Butler sa zaoberá tiež zápasmi proti iným formám útlaku založených na sexuálnej orientácii, triede, rase, náboženstvu atď. Rodová identita je „výsledok pôsobenia inštitúcií a praktík, ktorých počiatky sú plurálne a rozptýlené“, a aj „pohlavnosť“ tiel je kultúrnou konštrukciou, rovnako tak ako vzájomná túžba opačných pohlaví. Na rozdiel od diferencného feminizmu nebojuje Butler za ženstvo proti mužskosti, ale proti samotnej dichotómii muž/žena. Butler a ďalšie postštrukturalistické feministky a feministky však pozície „identity“ neopúšťajú úplne. Vznášať požiadavky v mene „my“ je nevyhnutné v boji proti odporu.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že feminizmus prešiel za svoju existenciu dlhú cestu a feministické myslenie sa odvtedy zmenilo. Od pomerne jednotného feministického hnutia v prvej vlne svojich počiatkov v 18. storočí dospelo až k súčasnej diferencii feministického myslenia. Nejde o neživý a stagnujúci ideový prúd, ale o smer, ktorý sa rozvíja a vyvíja rôznymi smermi, či už v oblasti filozofickej či v oblasti politickej praxe.

6 ZHRNUTIE AUTORA

Feminizmus. Často skloňované slovo za posledných pár rokov. Mnoho z nás spája slovo feminizmus s tým, že sme neatraktívne mužatky, bojujeme proti mužom a chceli by sme, aby ženy vládli svetu. Feminizmus, podľa definície je presvedčenie, že ženy a muži by mali mať rovnaké práva a možnosti. Je to teória politickej, ekonomickej a sociálnej rovnosti pohlaví. Je treba, aby každý z nás bol tým čím chce byť a mal slobodu.

Feminizmus nie je hnutie len žien, feminizmus by mal byť hnutím pre všetkých ľudí nezávisle od pohlavia, ktorým záleží na právach ľudí.

Aby bol zajtrajšok krajší, staňme sa všetci feministmi.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 KONCEPT

Konceptom autorskej kolekcie s názvom HEROINE bolo zámerom vytvoriť kolekciu, ktorá bude vytvorená pre moje hrdinky - silné, statočné ženy z mojej rodiny. Hlavnou myšlienkou bolo vytvoriť plne funkčnú a nositeľnú kolekciu pre moju neterku, maminku, babičku a pre mňa.

Kolekcia sa nesie v minimalistickom duchu s čistými líniami a tvarmi v jasných farbách a s výraznými a premyslenými detailmi. Obuv, doplnky a odev tvorí zjednotený celok, ktorý možno sledovateľ na prvý pohľad ani nespozná, že o čo mi išlo, ale keď sa dostane bližšie, môže sa dostať viac pod hĺbku, takisto, ako to funguje aj v medziľudských vzťahoch.

Základný koncept mojej diplomovej práca sa skladal pomaly, ako rubiková kocka, ale v konečnom dôsledku všetko do seba zapadá.

Obr. č. 10. Logo HEROINE

8 ŽENY Z MOJEJ RODINY

8.1 Marina

Mária Birkusová, rodená Újhelyiová, bola mojou babičkou. Všetci ju volali Marina. Narodila sa 1. januára 1942 v Tvrdošovciach, kde celý život žila a kde nás aj opustila 24. septembra 2018. Bola dcérou Istvána a Vilmy Újhelyiových a sestrou ďalších štyroch súrodencov. Babička pracovala ako dojička na poľnohospodárskom družstve v Tvrdošovciach a zároveň bola žienkou domácou, manželkou, mamou štyroch detí, babičkou a prababičkou. V relatívne mladom veku sa stala vdovou, a celá starostlivosť okolo domu, domácnosti, rodiny jej ostala na krku. Babička bola tou najstatočnejšou ženou, akú som poznala. Bola tvrdohlavá a čo si zaumienila, z toho nepustila. Bola vždy otvorená, úprimná a stála si za svojím. Vždy a všetko zvládala ľavou zadnou, aj keď to veľakrát v živote nemala ľahké. Žila skromne, pokorne, a pre rodinu by dala prvé aj posledné. Bola základným kameňom našej rodiny, ktorá nás držala dohromady. Babička bola akoby mojou druhou mamou, keďže ako najmenšia vnučka som u nej trávila najviac času. Dávala mi maximum lásky, naučila ma toho veľa a spoločne s maminou ma vychovali najlepšie, ako sa dalo, za čo som im nesmierne vďačná. Ostalo po nej obrovské prázdno, každým dňom nám chýba viac a viac. Neprejde deň, že by sme si na ňu nespomenuli, ale vieme, že na nás dáva pozor z neba.

Obr. č. 11. Marina

8.2 Gabuška

Gabriela Bugyíková, rodená Birkusová, je moja maminka. Doma ju každý volá Gabuška, Gabuš, inde Gabika. Narodila sa 17. októbra 1973, má 45 rokov. Narodila sa v Nových Zámkoch ako najmladšie dieťa môjho deda Imricha a babičky Márie. Maminka po ukončení stredného odborného učilišťa chemického v Šali chvíľu pôsobila ako chemička v laboratóriu. Vo svojich 19 rokoch v roku 1993 sa vydala za môjho otca, a ešte ten istý rok v auguste som sa narodila ja. Keď som mala 10 rokov, moji rodičia sa rozviedli a od tej doby ma maminka vychovávala sama, samozrejme, za veľkej podpory babičky. Čo sa týka práce, po materskej dovolenke chémiu vymenila za médiá, marketing a reklamu, a v tomto odbore pracuje už 23 rokov. Popri práci stihla vyštudovať aj sociálnu prácu. V práci je veľkou profesionálkou a všetko sa snaží robiť na maximum, ba niekedy aj viac. A v osobnom živote? Je tá najstatočnejšia žena, ktorú poznám. Občas váhavá, taktiež tvrdohlavá, keď treba. Sme veľmi silno prepojené aj vďaka malému vekovému rozdielu a aj vďaka tomu, že celý život sme boli samostatná jednotka, alebo, v tomto prípade dvojka. Je to žena, ktorá by pre rodinu, blízkych, obetovala všetko. Dáva nezištne, ľúbi maximálne. Pre mňa je takisto, ako babička, aj ona obrovským, ak nie najväčším vzorom v živote. Som vďačná za jej výchovu, za jej obetavosť, energiu, lásku a všetko, čo mi dáva. A hlavne , že ju mám.

Obr. č. 12. Gabuška

8.3 Baška

Barbara Bugyíková, to som ja. Baška, Bori, Farbika, Každý si našiel inú prezývku pre mňa. Narodila som sa 6. augusta 1993, a mám 25 rokov. Narodila som sa v Nových Zámkoch, a do svojich 7 rokov som žila s maminkou aj s otcom v Tvrdošovciach. V roku 2001 sme sa presťahovali do Bratislavy, v 2003 sa moji rodičia rozviedli. Od toho roku (a nielen odvtedy) fungujeme s maminkou ako silná dvojka. Museli sme sa naučiť prekonávať všetky životné situácie len dve – či už tie dobré alebo aj tie zlé. V Bratislave som dokončila základnú školu s vyučovacím jazykom maďarským, a keďže od malička ma to ťahalo k umeniu, na strednú školu som sa vybrala na Školu úžitkového výtvarníctva na odbor textil. Štúdium na tejto škole mi dalo veľmi silné základy, no zároveň to bola obrovská škola života, po ktorej som istú dobu aj rozmýšľala, či ísť týmto smerom ďalej alebo nie. Nakoniec vďaka mojej maminky, ktorá nenechala, aby som zahodila svoj talent, som pokračovala na Univerzite Tomáše Bati, a po šiestich rokoch v rámci ktorých som využila možnosť Erasmus študijného aj pracovného pobytu v zahraničí, píšem moju diplomovú prácu. Cesta kľukatá, s peknými a menej peknými chvíľami, ale o tom to je. Hľadáme sa, skúšame a teším sa na to, čo ma čaká po tom, keď túto prácu dopíšem a obhájam.

Obr. č. 13. Baška

8.4 Nana

Natália Groszmannová, je mojou neterkou, presnejšie, dcérkou môjho bratranca. Voláme ju Nana, Nati, Natálka. Je najmladšia z nášho babincu, narodila sa 19. novembra 2012 v Londýne, kde aj žije. Nana je náš poklad, na svoj vek veľmi vyzretá chápavá a múdra, ale je to stále dieťa, čo jej asi každá trochu závidíme v dobrom. Už druhým rokom navštevuje Saint Joseph's Primary School, je veľmi usilovnou žiačkou, miestami až extrémne premotivovanou. Popri škole navštevuje víkendovú slovenskú školu, hrá na husliach, chodí na gymnastiku a balet a je takisto tvorivá, ako my všetky. Je trojjazyčné dieťa. Vďaka tomu, že žijú v Londýne, angličtinu má ako základ a takisto ako my, ovláda slovenčinu a náš materinský jazyk, maďarčinu.

Obr. č. 14. Nana

9 INŠPIRÁCIA

Obr. č. 15. Moodboard

Najväčším a nevyčerpatelným inšpiračným zdrojom sú pre mňa práve ženy z mojej rodiny, z blízkeho okolia, kamarátky a ženy s veľkým Ž. Kolekcia mojej diplomovej práce je určená pre moju neterku, maminku, babičku, ktorá na nás dáva pozor z nebička a pre mňa.

9.1 Základné pojmy

Základné pojmy, ktoré doprevádzajú celú kolekciu, sú farba, čisté línie, geometrické tvary výrazný detail a minimalizmus. Hlavnou inšpiráciou, ktorá má v sebe všetky tieto základné pojmy, sa stali pre mňa topánky Tabi od Maison Margiely. Na prvý pohľad z istého uhlu vyzerajú ako obyčajné kotníčkové kozačky z výrazného materiálu, ale keď sa pozrieme bližšie a detailnejšie, objavíme hlavný detail týchto topánok – delenie prstov na špičke.

Obr. č. 16. Inšpiračná koláž k detailom

9.2 Farebnosť

Obr. č. 17. Inšpiračná koláž k farebnosti

Farebnosť je veľmi silným základným kameňom mojej diplomovej práce. Z istého hľadiska som sa nechala inšpirovať významom farieb. Každá farba hrá dôležitú úlohu a nesie silný význam.

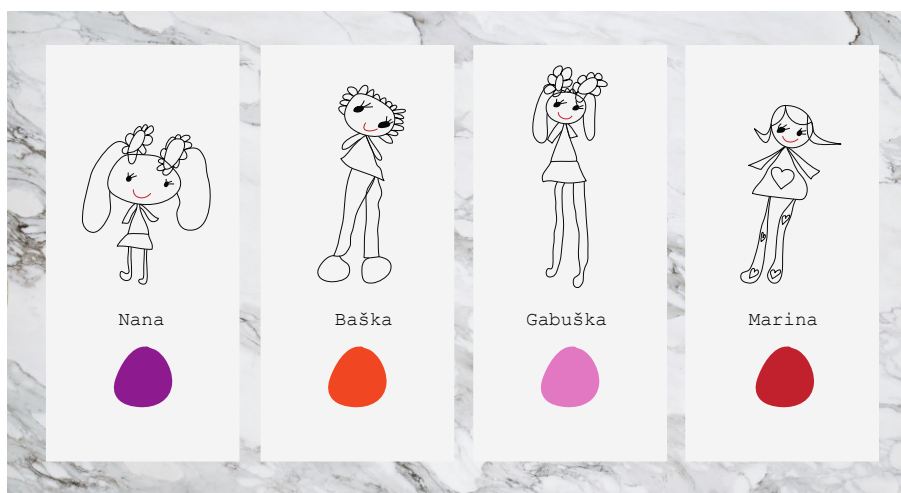
Ako základnú farbu, ktorú som si vybrala, je červená. Symbolizuje ženskú polovicu, teplo, lásku, vášeň. Červená farba je jednou zo základných farieb, ktorú neviete namiešať za pomoci iných farieb. Je jedinečná, nenahraditeľná. Preto som si zvolila túto farbu pre moju babičku.

Každá ďalšia farba je odvodená od červenej, buď pridaním ďalšej základnej farby, alebo bielej farby. Nesie to symbol rovnako ako u ľudí primiešaním novej DNA. Takto vznikla ružová pre maminku, keď sa do červenej farby pridala biela, oranžová pre mňa, keď sa primiešala žltá, a fialová pre Nanu pridaním modrej farby.

Červená farba sa nachádza u každej z nás, keďže každá z nás má v sebe niečo z mojej babičky.

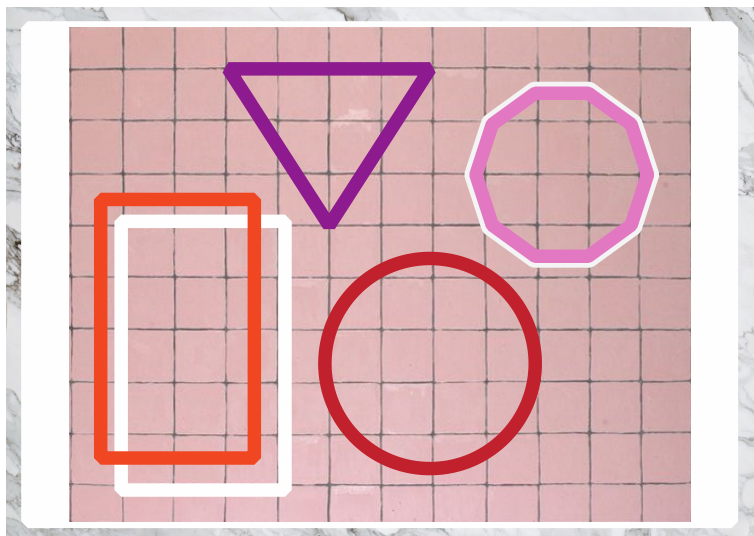
Odev ostal neutrálnej béžovej farby, aby farba nepotláčala, ba vyzdvihla topánky a doplnky. Zároveň nás spája a prepája.

Vo veľmi malom zastúpení, ale predsa, nájdeme aj čiernu farbu, ktorá nesie náznak a symbol smútku.

Obr. č. 18. Farebnosť osobností

9.3 Geometria

Obr. č. 19. Moodboard geometria

Geometrické čisté línie či tvary sprevádzajú celú kolekciu HEROINE. Oblé komponenty, či kruhový podpäťok sú v kontraste s ostrými líniami a asymetrickými detailmi na obuvi či doplnkoch.

10 MATERIÁL

Materiál som vyseletovala na useň, textilné látky a kovové komponenty. Na obuv a doplnky som si zvolila lícovú hovädziu useň v červenej, ružovej, oranžovej a fialovej farbe. Podšívka je prasacia useň vo výraznej červenej farbe. Doplnky obsahujú galantérnu podšívku. Podošva na obuvi je z triesločinenej usne.

Na odev som použila v najväčšej miere úplet a pre babičku krčivý zamat, ktorý pôsobí ťažkopádne a tým, že je pokrčený, pripomína stareckú kožu.

Celá kolekcia je doplnená kovovým komponentom: 25mm, 38,5mm a 50 mm priechodkou, ktorá v niektorých prípadoch funguje ako klasická priechodka, inde ako zapínanie alebo len ako ozdobná a estetická záležitosť. Obuv a doplnky sú doplnené o kovové zdrhovadlo, ktoré má funkčnú úlohu.

Obr. č. 20. Materiály

11 KOLEKCIA HEROINE

Kolekcia HEROINE sa skladá zo štyroch párov obuvi, štyroch doplnkov a štyroch odevov, to znamená, že každá osoba má jeden pár topánok s doplnkom a odevom.

Celá kolekcia je zjednotená a prepojená výraznými prvkami ako farebnosť, kovovým detailom, a čistými líniami. Nesie sa v minimalistickom štýle s neprehliadnutelným detailom.

Pri výrobe obuvi som používala to isté kopyto len v inej veľkosti – podľa potreby užívateľa, detské kopyto som si ručne dobrušovala do podobného tvaru, ako sú tie pre dospelých. Kopyto nesie jemný retro nádych s hranato-guľatou špičkou na nízkom podpätku. Pre každú osobu som vytvorila iný typ topánky, konkrétne balerínu, monk, členkovú kozačku a holeňovú kozačku. Zvršok topánok je vytvorený z jedného kusu. Výnimkou sú kozačky, ktoré sú rozdelené v päťnej časti kvôli zdrhovadlu. Topánky nesú symbol toho, ako celým životom rastieme, posúvame sa.

Obr. č. 21. Inšpirácia obuv

Doplňky sú vyrobené v podobnom duchu, ako topánky. Takisto sa skladajú z jedného kusu a nachádzame na nich podobné detaily, ako na obuvi – výrazný záložkový šev s jednoradovým šitím, ktorý je hlavným detailom na doplnkoch a kovový komponent, ktorý v tomto prípade funguje ako uzatváranie. Každý jeden doplnok je typickým doplnkom danej osoby, preto som si zvolila pre neterku pouch bag, pre maminu shopper bag, pre babičku baguette bag a pre mňa belt bag.

Obr. č. 22. Inšpirácia doplnky

Pri odevoch som pracovala s podobným princípom ako pri obuvi alebo doplnkoch. Vychádzala som zo základného strihu a pri každom kuse som pracovala so samotnou dĺžkou alebo dĺžkou rukávov. Odev mojej neterky, maminky a môj je z totožného materiálu, u babičky som použila iný materiál, aby na oko bolo jasné, že je tam nejaká zmena, tým som chcela naznačiť, že už nie je medzi nami. Aj pri odevoch je vidno rast, čím sme staršie, tým viac sa zahalujeme.

Obr. č. 23. Inšpirácia odev

11.1 Obuv

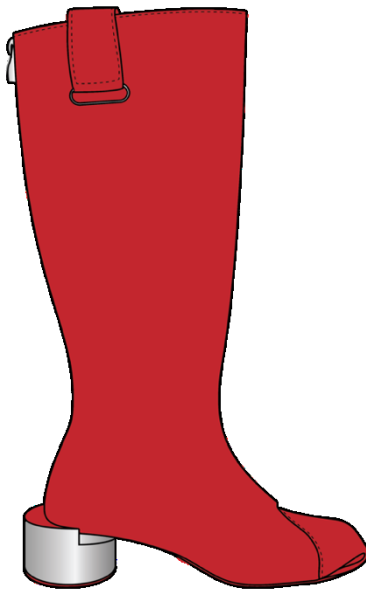

Obr. č. 24. Line-up obuvi

Obr. č. 25. Detaily obuvi

11.1.1 Marina

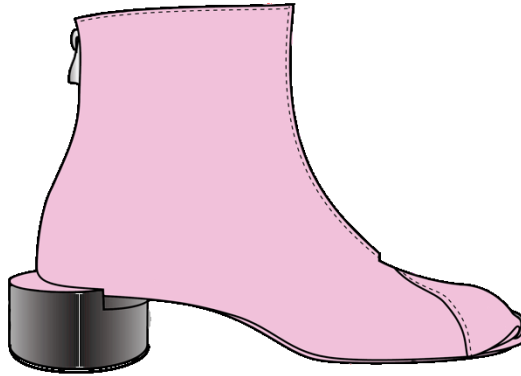
Obr. č. 26. Návrh obuvi Marina

KNEE HIGH BOOT – je holeňová kozačka, ktorá je vyrobená pre babičku. V strihu som vychádzala zo základov baleríny pre Nanu, a tú posúvala vyššie a vyššie. Kovový komponent na kozačke sa nachádza na vrchu lemu, ktorý má estetickú funkciu, ale môže sa použiť aj na ľahšie obúvanie obuvi. Výrazný asymetrický šev na špičke ide druhým smerom, ako na ostatných topánkach, aby aj tu bolo jasné, že babička už nie je medzi nami.

Obr. č. 27. Fotografia obuvi Marina

11.1.2 Gabuška

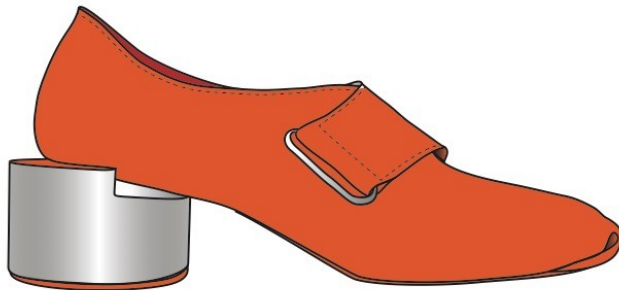
Obr. č. 28. Návrh obuvi Gabuška

ANKLE BOOT – Členková kozačka pre maminku, takisto vychádza zo základného strihu na balerínu, ako u babičky, len je nižšia. Kovový komponent sa nachádza na špičke a asymetrický šev smeruje do vnútornej strany.

Obr. č. 29. Fotografia obuvi Gabuška

11.1.3 Baška

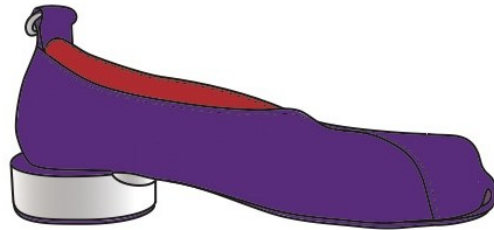
Obr. č. 30. Návrh obuvi Baška

MONK – Asymetrická poltopánka, ktorej základný strih vychádza opäť z baleríny a postupne prerástol do poltopánky s asymetrickým prekrytím nártu, kde sa nachádza aj kovový komponent. Šev na špičke takisto smeruje do vnútornej strany, ako pri ostatných topánkach okrem babyčky.

Obr. č. 31. Fotografia obuvi Baška

11.1.4 Nana

Obr. č. 32. Návrh obuvi Nana

BALLERINA – Balerína – strih tejto obuvi bol základným východiskom pre všetky ostatné topánky. Tvorí ho jeden kus, je prešíty na špičke a šev smeruje do vnútornej strany. Kovový komponent sa nachádza na pútku na päte.

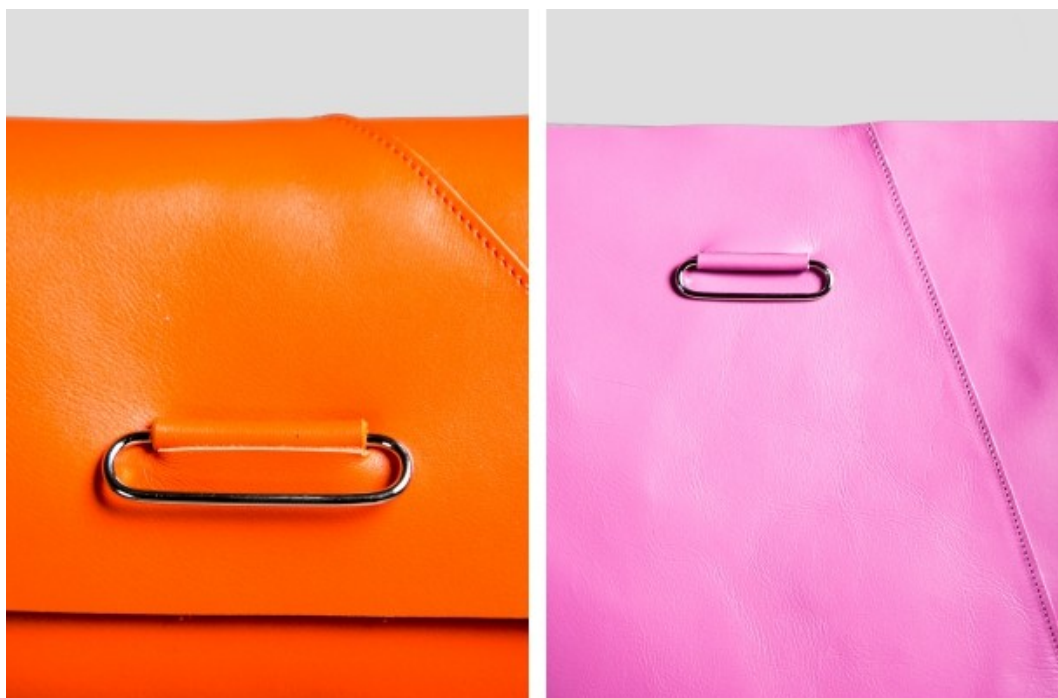

Obr. č. 33. Fotografia obuvi Nana

11.2 Doplnky

Obr. č. 34. Line-up doplnkov

Obr. č. 35. Detaily doplnkov

11.2.1 Marina

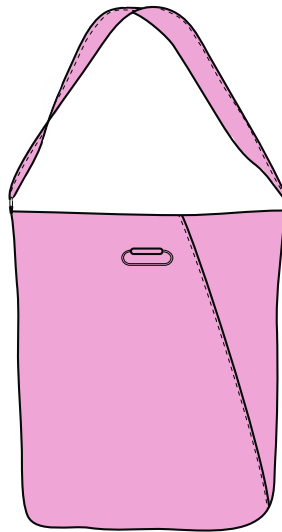
Obr. č. 36. Návrh doplnku Marina

BAGUETTE BAG – mestská kabelka – je inšpirovaná mojou babičkou, ktorá celý život nosila kabelky podobného typu, väčšinou s 3 priehradkami, aby ľahko našla všetky potrebné veci, ktoré do kabelky vloží. Je to stredne veľká kabelka, ktorá je delená v podšívke na 3 časti. Kabelka má jemný retro look, ale aj napriek tomu vyzerá veľmi súčasne vďaka výrazným detailom, či už v šití alebo v komponentoch.

Obr. č. 37. Fotografia doplnku Marina

11.2.2 Gabuška

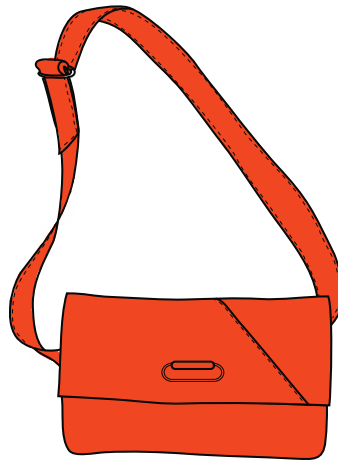
Obr. č. 38. Návrh doplnku Gabuška

SHOPPER BAG – nákupná taška – je inšpirovaná a vyrobená pre moju maminku, ktorá celú domácnosť nosí vo veľkej nákupnej taške tak, ako polovica žien. Na prednom diele kabelky sa nachádza výrazná záložka a šev, takisto kovový komponent. V podšívke kabelky sa nechádza vnútorné vrecko na menšie záležitosti, aby sa nestratili.

Obr. č. 39. Fotografia doplnku Gabuška

11.2.3 Baška

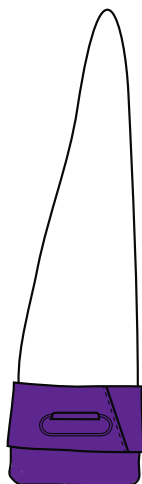
Obr. č. 40. Návrh doplnku Baška

BELT BAG – ľadvinka s opaskom – je prispôsobená mojim potrebám. Dávnejšie tiež som chodila s veľkými kabelkami, v ktorých som nosila nepotrebné veci. Odvtedy, ako sa ľadvinky vrátili, prišla som na to, že sa mi tam zmestí všetko, čo bežne potrebujem. Ľadvinka sa dá nosiť na viacero spôsobov. Cez pás a rameno, alebo aj bez opasku, ako clutch kabelka. Taktiež obsahuje vnútorné vrecko na drobnosti.

Obr. č. 41. Fotografia doplnku Baška

11.2.4 Nana

Obr. č. 42. Návrh doplnku Nana

POUCH BAG – malá kapsička na krk – pre malé dieťa malý doplnok. Ďalší retro kúsok kolekcie – malá kapsička, ktorá slúži na uschovanie lístkov na obed, či na kartičku na verejnú dopravu.

Obr. č. 43. Fotografia doplnku Nana

11.3 Odev

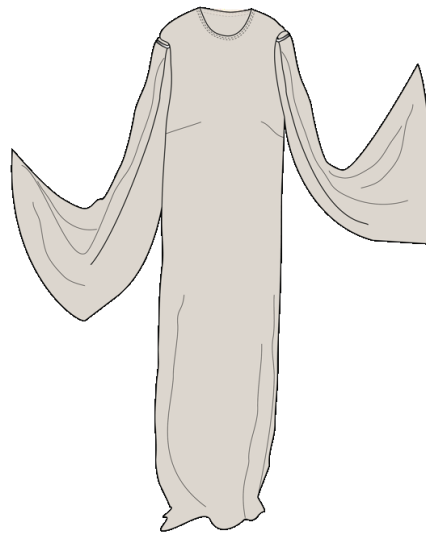

Obr. č. 44. Line-up odevov

Obr. č. 45. Detaily odevov

11.3.1 Marina

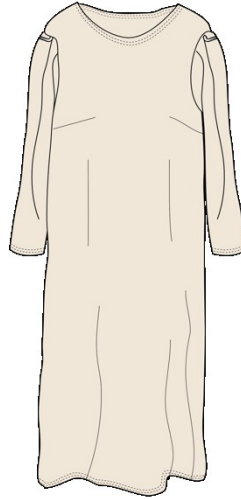
Obr. č. 46. Návrh odevu Marina

Odev pre moju babičku je symbolický a má znázorňovať anjela s krídlami, keďže babička už dáva na nás pozor z nebička. Je vyrobený z krčivého zamatu, ktorý pôsobí ťažkopádne a pokrčenie má evokovať kožu starých ľudí. Details sú také isté ako pri ostatných odevoch, no dĺžka šiat je prehnaná, a zvonové rukávy pripomínajú anjelské krídla.

Obr. č. 47. Fotografia odevu Marina

11.3.2 Gabuška

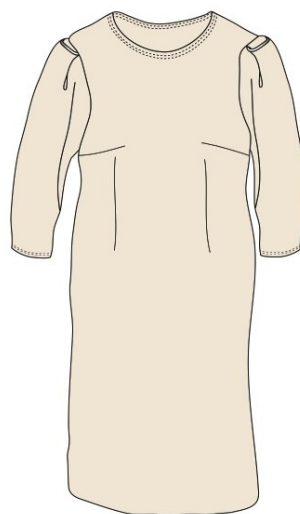
Obr. č. 48. Návrh odevu Gabuška

Odev pre moju maminku je šitý na jej miery. Je z príjemného a pohodlného materiálu, ktorý sa prispôbuje telu. Rukávy a dĺžka šiat je prispôbená jej výške, a veku.

Obr.č. 49. Fotografia odevu Gabuška

11.3.3 Baška

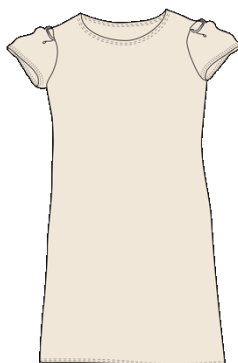
Obr. č. 50. Návrh odevu Baška

Odev pre mňa bol ušitý podľa mojich mier, z toho istého úpletu, ako pri maminke a neterke. Dĺžka šiat je prispôsobená mojim potrebám. Šaty majú trojštvrťový rukáv a dĺžku po kolená.

Obr. č. 51. Fotografia odevu Baška

11.3.4 Nana

Obr. č. 52. Návrh odevu Nana

Nanine šaty tak isto boli ušité na jej miery. Sú najsviežejšie, aj keď sú z toho istého materiálu, keďže sú to šaty pre dieťa – s krátkym rukávom a aj dĺžka je tým pádom kratšia.

Obr. č. 53. Fotografia odevu Nana

ZÁVER

Diplomová práca HEROINE bola venovaná príbehom silných žien – v teoretickej časti feministkám, a v tej praktickej časti príbehom štyrom silným ženám v mojej rodine. Pre nezávislého pozorovateľa by mohla byť téma praktickej časti mojej diplomovej práce strohým pohľadom do minimalistickej a esteticky zjednotenej kolekcie, ale ten, kto viac pôjde do hĺbky problematiky, zistí, ako veľmi pretkala moja osobná životná skúsenosť každý jeden detail tejto kolekcie. Kolekcia bola inšpirovaná a vytvorená na základe životného príbehu našej babičky, je „oslavou“ jej života. Vzдалa hold jej životu, ktorý bol vzorom pre všetky nás, ktoré jej učením sa riadime každým dňom. Aj keď sa ona na nás už pozerá z nebička, my ostávame v jej šľapajách silnými ženami, lebo tak, aké silné puto medzi nami bolo a je, tak silná bola myšlienka prepojenia navrhutej kolekcie.

Pri hľadaní informácií do teoretickej časti diplomovej práce som objavila veľa zaujímavých, doposiaľ pre mňa neznámych poznatkov. Získala som nové vedomosti o histórii feminizmu, ako feministické hnutie ovplyvnilo rôzne odvetvia v umení. Ako ovplyvnilo feministické hnutie šatníky žien a ktoré kúsky sa stali ikonickými pre ne, a aké osobnosti sa postavili a bojovali za toto hnutie.

Práca na tejto kolekcii bola docela náročná, keďže počas celej tvorby bolo veľmi silné emočné prepojenie na osoby, pre ktorú bola vytvorená. Obzvlášť bolo náročné spracovať fakt, že hlavná postava diplomovej práce HEROINE – babička Marina ma počas tvorby nečakane opustila, odišla do nebička. Od babičky sa totiž odvíjala celá idea mojej kolekcie.

Cieľom bolo vytvoriť ucelenú štvorgeneračnú kolekciu, ktorá sa skladá z obuvi, doplnku a odevu pre každú osobu. Kolekcia bola inšpirovaná a vyrobená priamo pre moju babičku, maminku, neterku a pre mňa, je funkčná a nositeľná, prispôbena mieram a požiadavkám nositeľiek.

Diplomová práca ma naučila mnoho. Tak, ako v každodennom živote, rovnako aj pri tvorbe sa bolo treba vysporiadať so stratou blízkeho človeka, bolo treba nechať tú bolesť preraziť a zhmotniť ju v produktoch, ktoré dýchajú históriou a láskou, akou nás babička obklopovala. Aj v tých najťažších chvíľach som vzdala hold jej osobnosti.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

- FFOULKES, Fiona. *Abeceda módy: Kurz módných trendov a štýlov*. Slovart, Bratislava: 2012. 256 str. ISBN 978-80-556-0479-4
- FOGG, Marnie, ed. *Móda: Úžasný příběh fenoménu: historický vývoj, detailní vyobrazení i příběhy slavných návrhářů*. Slovart, Praha: 2015. 576 str. ISBN 978-80-7391-224-6
- FRIEDAN, Betty. *Feminine Mystique*. Pragma, Praha: 2002. Rozšířené vyd. 596 str. ISBN 80-7205-893-2
- HAUSMANN, Josef. *Nahota feminismu*. Reneco, Ústí nad Labem: 2002. 2. rozšířené vyd. 100 str. ISBN 80-86563-03-3
- NAGL-DOCEKAL, Herta. *Feministická filozofie: Výsledky, problémy, perspektivy*. Sociologické nakladatelství, Praha: 2007. 1. vyd. 316 str. ISBN 978-80-86429-68-7
- OATES – INDRUCHOVÁ, Libora. *Dívčí válka s ideologií: klasické texty angloamerického feministického myšlení*. Sociologické nakladatelství, Praha: 1998. 1. vyd. 304 str. ISBN 80-85850-67-2
- Kolektiv autorov. *Móda: Obrazové dejiny obliekania a štýlu*. Ikar: 2014. 1. vyd. 480 str. ISBN 978-80-551-4008-7

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. č. 1. Sufražetky

Dostupné z: <https://whatshotlondon.co.uk/feb-13-english-suffragettes-storm-parliament-in-1907/>

Obr. č. 2. Kniha The Feminine Mystique od Betty Friedan

Dostupné z: https://www.maggs.com/the-feminine-mystique_228756.htm

Obr. č. 3. Plagát Barbary Kruger

Dostupné z: <http://www.arthistoryarchive.com/arthistory/feminist/Barbara-Kruger.html>

Obr. č. 4. YSL Le Smoking od Helmut Newton

Dostupné z: <https://www.thecodemag.com/fashion/le-smoking-helmut-newton/>

Obr. č. 5. Dior SS17 „We All Should Be Feminist” kampaň

Dostupné z: https://www.dior.com/diormag/en_hk/article/spring-summer-2017-campaign-we-should-all-be-feminists

Obr. č. 6. Bloomer dress

Dostupné z: <https://www.saturdayeveningpost.com/2018/02/bloomers-pantsuits-brief-history-womens-dress-reform/>

Obr. č. 7. Diane von Furstenberg, Wrap dress

Dostupné z: <https://www.refinery29.com/en-us/2013/10/55868/dvf-wrap-dress-anniversary>

Obr. č. 8. Christian Dior Spring 2017 Ready-To-Wear, outfit z prehliadky

Dostupné z: <https://www.vogue.com/article/dior-we-should-all-be-feminists-t-shirt-maria-grazia-chiuri>

Obr. č. 9. Prabal Gurung Fall 2017 Ready-To-Wear, outfity z prehliadky

Dostupné z: <https://www.graziame.com/life/mind-soul/prabal-gurung-came-to-abu-dhabi-and-shared-his-ideas-for-a-woke-new-world>

Obr. č. 10. Logo HEROINE

Obr. č. 11. Moodboard

Obr. č. 12. Marina

Obr. č. 13. Gabuška

Obr. č. 14. Baška

Obr. č. 15. Nana

Obr. č. 16. Inšpiračná koláž k detailom

Obr. č. 17. Inšpiračná koláž k farebnosti

Obr. č. 18. Farebnosť osobností

Obr. č. 19. Moodboard geometria

Obr. č. 20. Materiály

Obr. č. 21. Inšpirácia obuv

Obr. č. 22. Inšpirácia doplnky

Obr. č. 23. Inšpirácia odev

Obr. č. 24. Line-up obuvi

Obr. č. 25. Detaily obuvi

Obr. č. 26. Návrh obuvi Marina

Obr. č. 27. Fotografia obuvi Marina

Obr. č. 28. Návrh obuvi Gabuška

Obr. č. 29. Fotografia obuvi Gabuška

Obr. č. 30. Návrh obuvi Baška

Obr. č. 31. Fotografia obuvi Baška

Obr. č. 32. Návrh obuvi Nana

Obr. č. 33. Fotografie obuvi Nana

Obr. č. 34. Line-up doplňkov

Obr. č. 35. Detaily doplňkov

Obr. č. 36. Návrh doplňku Marina

Obr. č. 37. Fotografie doplňku Marina

Obr. č. 38. Návrh doplňku Gabuška

Obr. č. 39. Fotografie doplňku Gabuška

Obr. č. 40. Návrh doplňku Baška

Obr. č. 41. Fotografie doplňku Baška

Obr. č. 42. Návrh doplňku Nana

Obr. č. 43. Fotografie doplňku Nana

Obr. č. 44. Line-up odevu

Obr. č. 45. Detaily odevov

Obr. č. 46. Návrh odevu Marina

Obr. č. 47. Fotografie odevu Marina

Obr. č. 48. Návrh odevu Gabuška

Obr. č. 49. Fotografie odevu Gabuška

Obr. č. 50. Návrh odevu Baška

Obr. č. 51. Fotografie odevu Baška

Obr. č. 52. Návrh odevu Nana

Obr. č. 53. Fotografie odevu Nana

ZOZNAM PRÍLOH

- Príloha P 1: Fotodokumentácia modelu obuvi Marina
- Príloha P 2: Fotodokumentácia modelu obuvi Gabuška
- Príloha P 3: Fotodokumentácia modelu obuvi Baška
- Príloha P 4: Fotodokumentácia modelu obuvi Nana
- Príloha P 5: Fotodokumentácia modelu kabelky Marina
- Príloha P 6: Fotodokumentácia modelu kabelky Gabuška
- Príloha P 7: Fotodokumentácia modelu kabelky Baška
- Príloha P 8: Fotodokumentácia modelu kabelky Nana
- Príloha P 9: Fotodokumentácia modelu odevu Marina
- Príloha P 10: Fotodokumentácia modelu odevu Gabuška
- Príloha P 11: Fotodokumentácia modelu odevu Baška
- Príloha P 12: Fotodokumentácia modelu odevu Nana
- Príloha P 13: Technický popis modelu obuvi Marina
- Príloha P 14: Technický popis modelu obuvi Gabuška
- Príloha P 15: Technický popis modelu obuvi Baška
- Príloha P 16: Technický popis modelu obuvi Nana
- Príloha P 17: Technický popis modelu kabelky Marina
- Príloha P 18: Technický popis modelu kabelky Gabuška
- Príloha P 19: Technický popis modelu kabelky Baška
- Príloha P 20: Technický popis modelu kabelky Nana
- Príloha P 21: Technický popis modelu odevu Marina
- Príloha P 22: Technický popis modelu odevu Gabuška
- Príloha P 23: Technický popis modelu odevu Baška
- Príloha P 24: Technický popis modelu odevu Nana
- Príloha P 25: Strihové riešenie modelu obuvi Marina č. 1

- Príloha P26: Strihové riešenie modelu obuvi Marina č. 2
- Príloha P 27: Strihové riešenie modelu obuvi Gabuška č. 1
- Príloha P 28: Strihové riešenie modelu obuvi Gabuška č. 2
- Príloha P 29: Strihové riešenie modelu obuvi Baška č. 1
- Príloha P 30: Strihové riešenie modelu obuvi Baška č. 2
- Príloha P 31: Strihové riešenie modelu obuvi Nana
- Príloha P 32: Strihové riešenie modelu kabelky Marina č. 1
- Príloha P 33: Strihové riešenie modelu kabelky Marina č. 2
- Príloha P 34: Strihové riešenie modelu kabelky Gabuška č. 1
- Príloha P 35: Strihové riešenie modelu kabelky Gabuška č. 2
- Príloha P 36: Strihové riešenie modelu kabelky Baška
- Príloha P 37: Strihové riešenie modelu kabelky Nana
- Príloha P 38: Strihové riešenie modelu odevu Marina
- Príloha P 39: Strihové riešenie modelu odevu Gabuška
- Príloha P 40: Strihové riešenie modelu odevu Baška
- Príloha P 41: Strihové riešenie modelu odevu Nana
- Príloha P 42: Návrhy obuvi
- Príloha P 43: Návrhy kabeliek
- Príloha P 44: Návrhy odevu

PRÍLOHA P 1: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU OBUVI MARINA

**PRÍLOHA P 2: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU OBUVI
GABUŠKA**

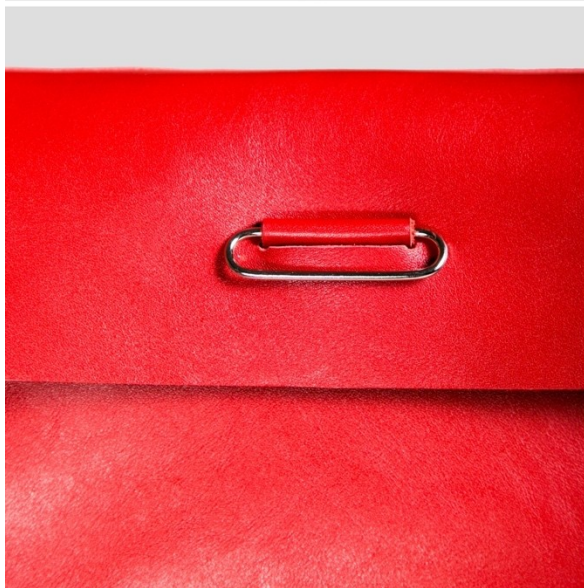
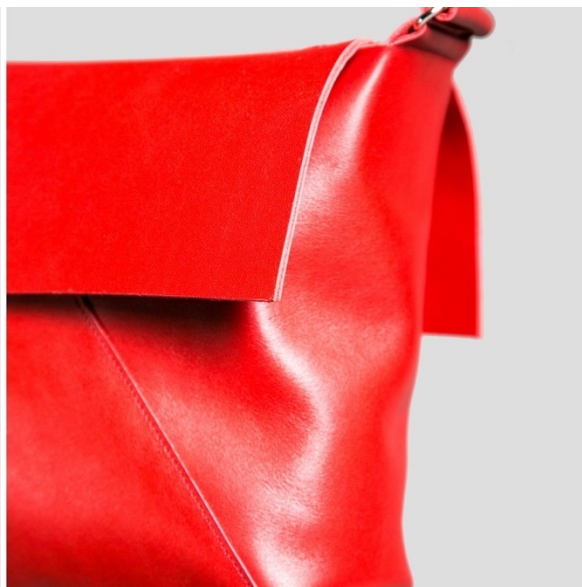
PRÍLOHA P 3: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU OBUVI BAŠKA

PRÍLOHA P 4: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU OBUVI NANA

**PRÍLOHA P 5: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU KABELKY
MARINA**

**PRÍLOHA P 6: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU KABELKY
GABUŠKA**

**PRÍLOHA P 7: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU KABELKY
BAŠKA**

PRÍLOHA P 8: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU KABELKY NANA

PRÍLOHA P 9: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU ODEVU MARINA

**PRÍLOHA P 10: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU ODEVU
GABUŠKA**

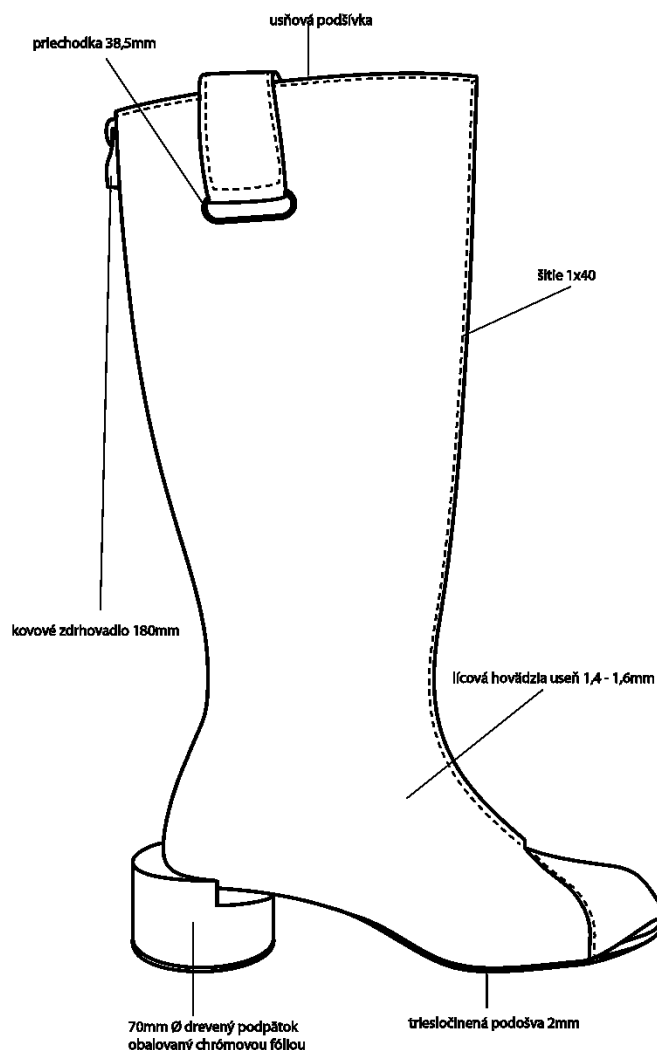
PRÍLOHA P 11: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU ODEVU BAŠKA

PRÍLOHA P 12: FOTODOKUMENTÁCIA MODELU ODEVU NANA

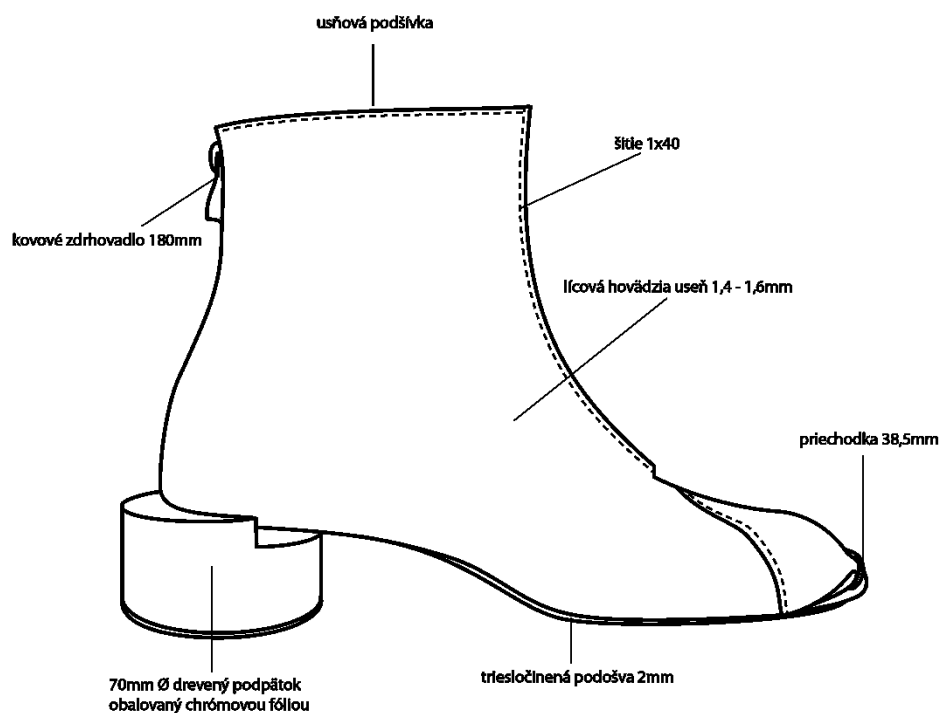

PRÍLOHA P 13: TECHNICKÝ POPIS MODELU OBUVI MARINA

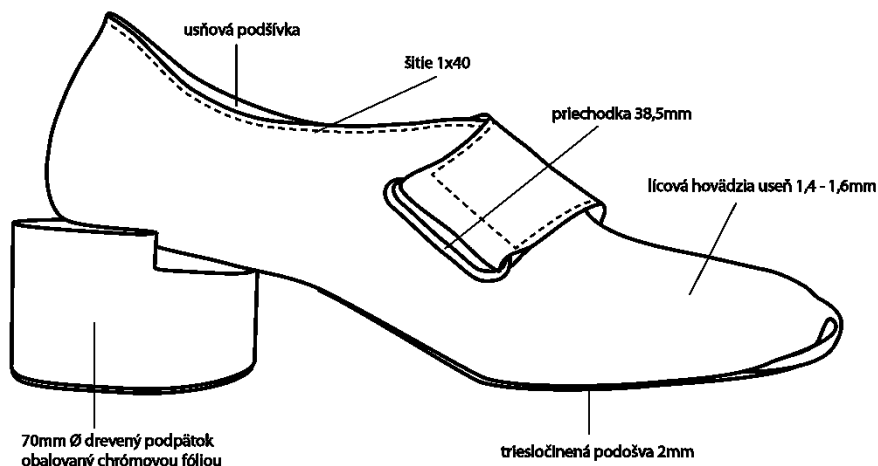
Knee high boot - holeňová kozačka - je veľkosti 39 na 3-centimetrovom podpätku s priemerom 7 centimetrov, ktorý je z dubového dreva a obalený chrómovou fóliou. Celkový strih sa skladá z dvoch kusov, ktoré sú prešité v strede nártu rub na rub a na špičke, ktorý je asymetrický, na záložkový šev. Obuv je prešitá jednoradovo syntetickou niťou, ktorá má silu 40. Kozačka je zhotovená lepeným výrobným spôsobom. Podošva je z triesločinenej usne, zvršok z lícovej hovädzej usne a podšívka z prasacej usne. V špičke a v päte sa nachádzajú dielce na vystuženie. V pätnjej časti sa nachádza uzatváranie na kovové zdrhovadlo. Kozačka je zhotovená s krájanými hranami, ktoré sú zafarbené. Na vonkajšej strane vrchu kozačky sa nachádza ozdobný pás s 50-milietrovou priechodkou, ktorá je estetickou súčasťou obuvi. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 25 a 26.

PRÍLOHA P 14: TECHNICKÝ POPIS MODELU OBUVI GABUŠKA

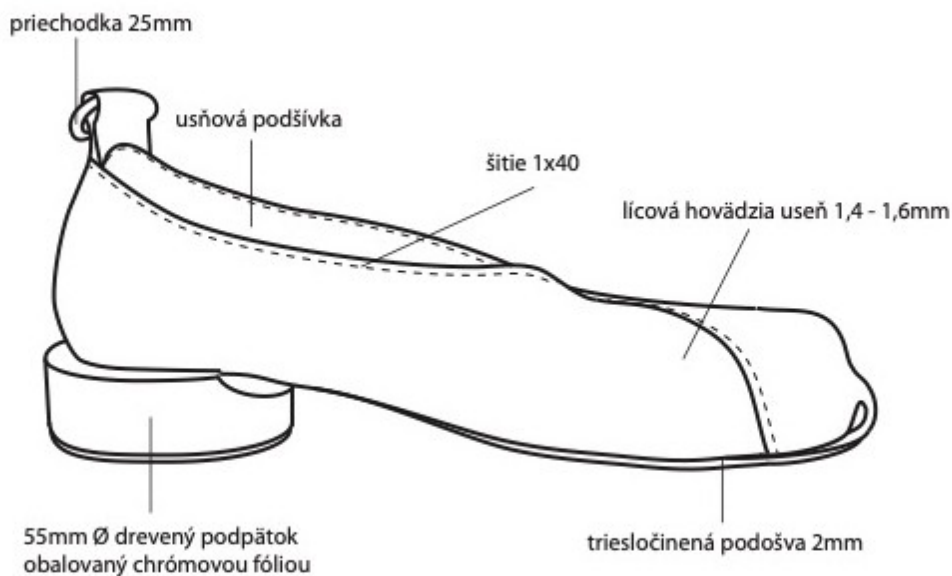
Ankle boot - kotníková kozačka - je veľkosti 41 na 3-centimetrovom podpätku s priemerom 7 centimetrov, ktorý je z dubového dreva a obalený chrómovou fóliou. Celkový strih sa skladá z dvoch kusov, ktoré sú prešité v strede nártu rub na rub a na špičke, ktorý je asymetrický, na záložkový šev. Obuv je prešitá jednoradovo syntetickou niťou, ktorá má silu 40. Kozačka je zhotovená lepeným výrobným spôsobom. Podošva je z triesločinenej usne, zvršok z lícovej hovädzej usne a podšívka z prasacej usne. V špičke a v päte sa nachádzajú dielce na vystuženie. V pätnjej časti sa nachádza uzatváranie na kovové zdrhovadlo. Kozačka je zhotovená s krájanými hranami, ktoré sú zafarbené. Na špičke kozačky sa nachádza 50-milimetrová ozdobná priechodka, ktorá je estetickou súčasťou obuvi. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 27 a 28.

PRÍLOHA P 15: TECHNICKÝ POPIS MODELU OBUVI BAŠKA

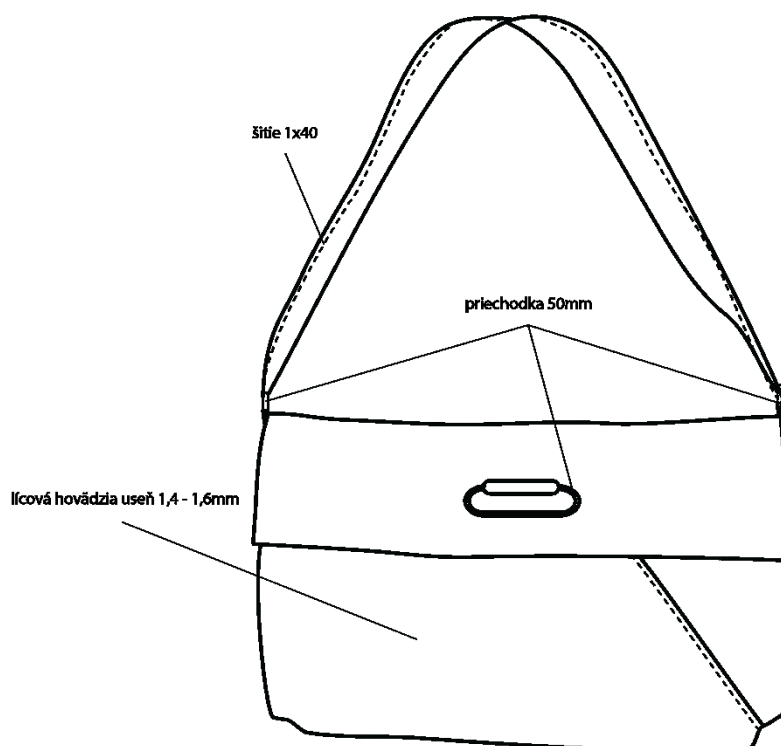
Monk - asymetrická poltopánka – je veľkosti 39 na 3-centimetrovom podpätku s priemerom 7 centimetrov, ktorý je z dubového dreva a obalený chrómovou fóliou. Strih obuvi sa skladá z jedného kusu, ktorý má asymetrické prekrytie nártu, na konci ktorého je 38,5-milimetrová ozdobná priečhodka, ktorá je estetickou záležitosťou topánky. Špička je asymetrická, naložená na záložkový šev. Obuv je prešitá jednoradovo syntetickou niťou, ktorá má silu 40. Poltopánka je zhotovená lepeným výrobným spôsobom. Podošva je z triesločinenej usne, zvršok z lícovej hovädzej usne a podšívka z prasacej usne. V špičke a v päte sa nachádzajú dielce na vystuženie. Poltopánka je zhotovená s krájanými hranami, ktoré sú zafarbené. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 29 a 30.

PRÍLOHA P 16 TECHNICKÝ POPIS MODELU OBUVI NANA

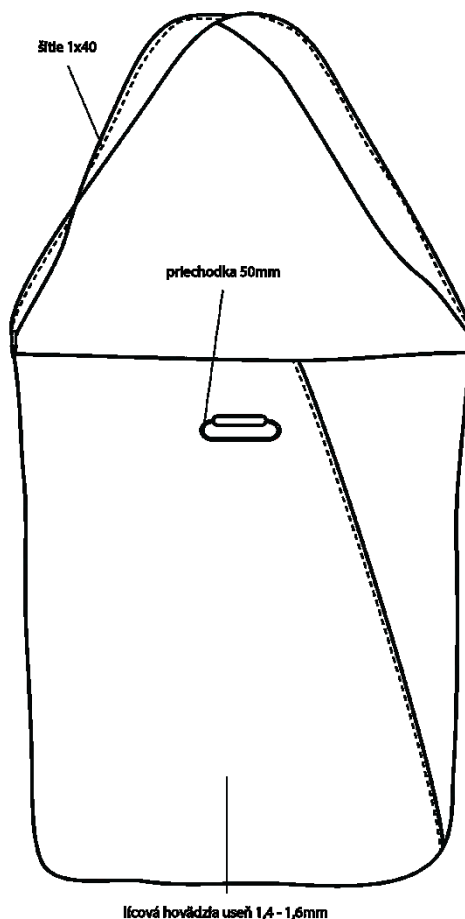
Ballerina – balerína – je veľkosti 29 na 1-centimetrovom podpätku s priemerom 5,5 centimetrov, ktorý je z dubového dreva a obalený chrómovou fóliou. Strih obuvi sa skladá z jedného kusu, má asymetrickú špičku, ktorá je naložená na záložkový šev. Obuv je prešíťá jednoradovo syntetickou niťou, ktorá má silu 40. Balerína je zhotovená lepeným výrobným spôsobom. V päte sa nachádza pútko, na ktorom je 25-milimetrová ozdobná priechodka. Podošva je z triesločinenej usne, zvršok z lícovej hovädzej usne a podšívka z prasacej usne. V špičke a v päte sa nachádzajú dielce na vystuženie. Poltopánka je zhotovená s krájanými hranami, ktoré sú zafarbené. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 31.

PRÍLOHA P 17: TECHNICKÝ POPIS MODELU KABELKY MARINA

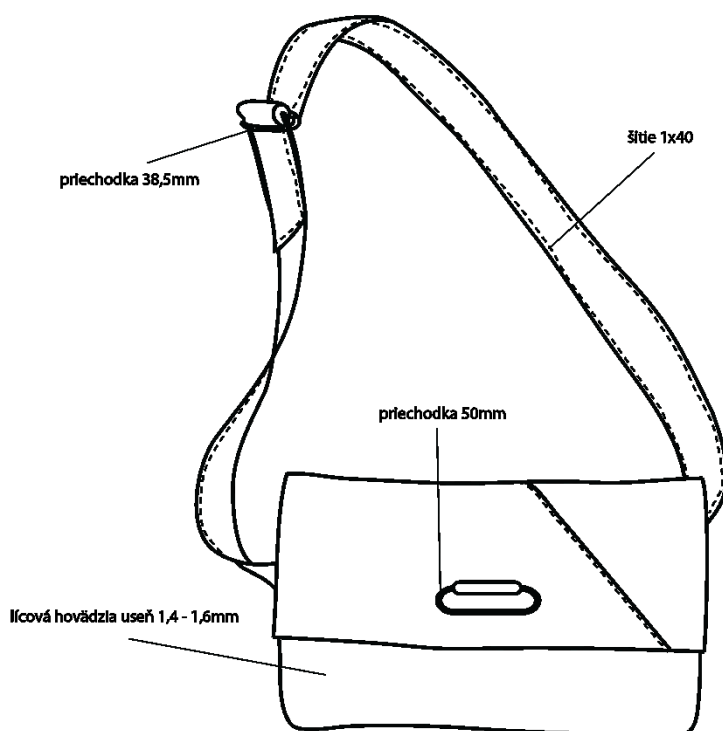
Baguette bag – mestská kabelka – je stredne veľká kabelka, symetrická z oboch strán. Vrchný diel kabelky sa skladá z dvoch kusov lícovej hovädzej usne, ktoré sú prešité na záložku, a tvoria telo kabelky. Dno je prešité líc na líc, obrátené, rozklepávané a rohy sú prichytené ručným stehom. Celá kabelka je prešitá jednoradovo syntetickou niťou sily 40. Uzatváranie kabelky je na kovové zdrhovadlo, ktoré je prichytené čílkom k telu kabelky. Na kabelke z oboch strán sa nachádzajú ozdobné klopy, ktoré majú zapínanie na 50-milimetrovú priechodku, ktorá v tomto prípade funguje ako zapínací gombík, cez zapínací otvor. Kabelka je v podšívke delená na 3 časti a je z galantérnej podšívky. Popruh kabelky vychádza zo straničiek a je napojený na 50-milimetrovú priechodku. Okraje sú rezané a zafarbené. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 32 a 33.

PRÍLOHA P 18: TECHNICKÝ POPIS MODELU KABELKY GABUŠKA

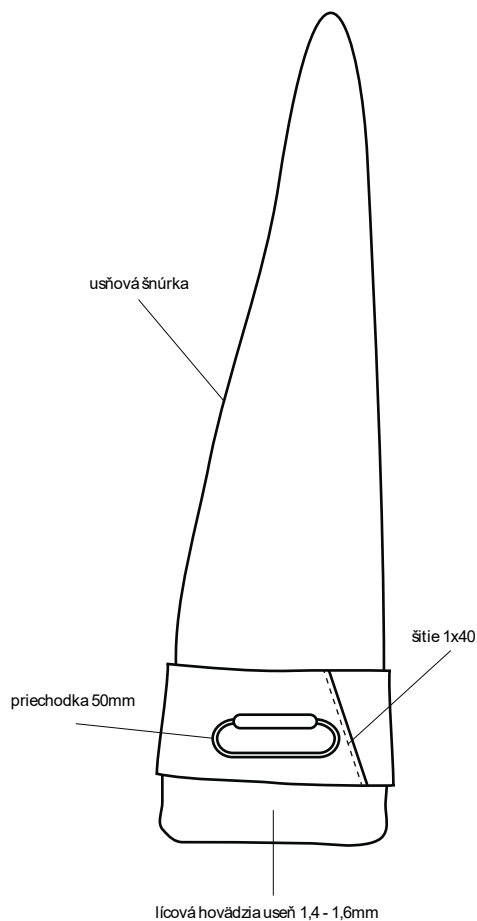
Shopper bag – nákupná kabelka - je veľká kabelka. Vrchný diel kabelky sa skladá z jedného kusu lícovej hovädzej usne, ktorý je prešíty na záložku, a tvorí telo kabelky. Dno je prešíté líc na líc, obrátené, rozklepávané a rohy sú prichytené ručným stehom. Celá kabelka je prešíta jednoradovo syntetickou niťou sily 40. Uzatváranie kabelky je na zapínací pásik, na konci čoho je 50-milimetrová priečodka, ktorá v tomto prípade funguje ako zapínací gombík cez zapínací otvor. Vo vnútri kabelky sa nachádza vnútorné vrečko na kovové zdrhovadlo. Podšívka je galantérna. Popruh kabelky vychádza zo straničiek a je napojený na 50-milimetrovú priečodka. Okraje sú rezané a zafarbené. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 34 a 35.

PRÍLOHA P 19: TECHNICKÝ POPIS MODELU KABELKY BAŠKA

Belt bag – ľadvinka s opaskom - je menšia kabelka. Vrchný diel kabelky sa skladá z jedného kusu lícovej hovädzej usne, ktorý je prešíty na záložku, a tvorí telo kabelky. Dno je prešité líc na líc, obrátené, rozklepávané a rohy sú prichytené ručným stehom. Celá kabelka je prešitá jednoradovo syntetickou niťou sily 40. Kabelka sa uzatvára klopou na 50-milimetrovú príechodku, v tomto prípade funguje ako zapínací gombík cez zapínací otvor. Vo vnútri kabelky sa nachádza vnútorné vrecko na kovové zdrhovadlo. Podšívka je galantérna. Opasok prechádza cez tunel, ktorý je našitý medzi vrchovým materiálom a podšívkou na zadnej strane kabelky. Okraje sú rezané a zafarbené. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 36.

PRÍLOHA P 20: TECHNICKÝ POPIS MODELU KABELKY NANA

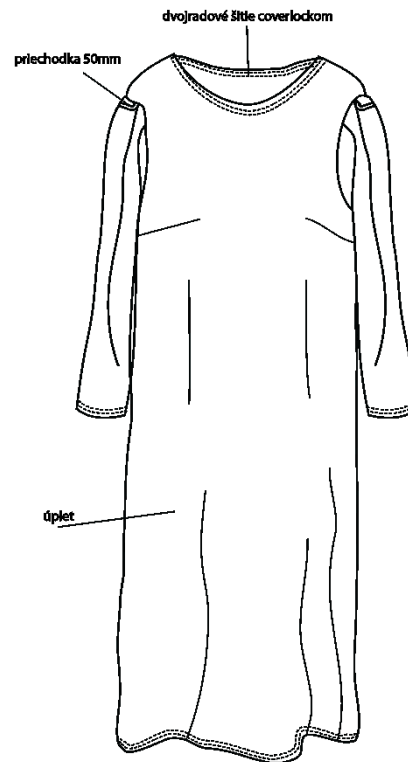
Pouch bag - malá kapsička na krk - je malá kapsa. Vrchný diel kabelky sa skladá z jedného kusu lícovej hovädzej usne, ktorý je prešíty na záložku, a tvorí telo kabelky. Dno je prešité líc na líc, obrátené, rozklepávané a rohy sú prichytené ručným stehom. Celá kabelka je prešitá jednoradovo syntetickou niťou sily 40. Kabelka sa uzatvára klopnu na 50-milimetrovú priechodku, v tomto prípade funguje ako zapínací gombík cez zapínací otvor. Podšívka je galantérna. Šnúrka je z vrchovej usne a vedie cez dierky cez klopnu. Okraje sú rezané a zafarbené. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 37.

PRÍLOHA P 21: TECHNICKÝ POPIS MODELU ODEVU MARINA

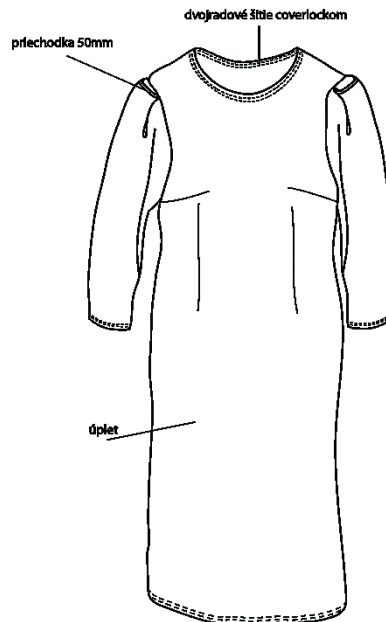
Šaty s extrémne predĺženým zvonovým rukávom a prehnanou dĺžkou pre moju babičku, Marinu, ktorá už nie je medzi nami. Strih šiat a obzvlášť rukávy evokujú anjela a anjelskými krídlami. Skladajú sa z predného a zadného dielu a z rukávov. Sú z krčivého zamatu a sú bez zapínania. Na prednom diele sa nachádzajú prsné záševky. V ramennej časti sa nachádzajú 50 mm ozdobné priechodky, ktoré majú estetický účel. Šaty sú šité líc na líc, rozžehlené a prešité overlockom. V spodnej časti, vo výstrihu a na konci rukávov prešité dvojradoým coverlockom. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 38.

PRÍLOHA P 22: TECHNICKÝ POPIS MODELU ODEVU GABUŠKA

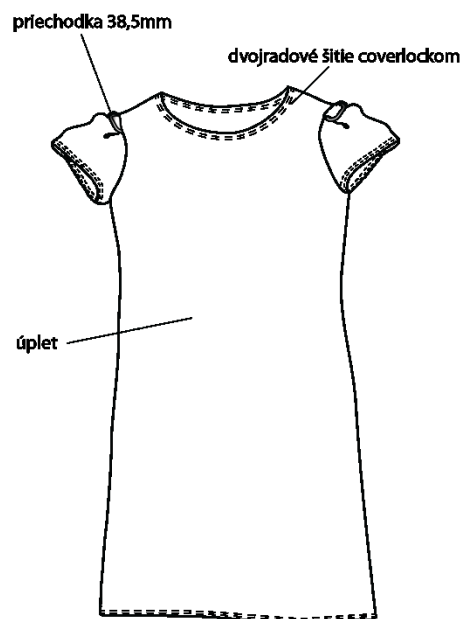
Šaty s dlhým rukávom a dĺžkou pod kolená sú ušité na mieru moju maminku, Gabušku. Skladajú sa z predného a zadného dielu a z rukávov. Sú síce z pevnejšieho úpletu, ale keďže materiál je dostatočne pružný, šaty sú bez zapínania. Na prednom diele sa nachádzajú prsné záševky a záševky v páse, tak isto sú vybraté aj na zadnom diele kvôli nartvarovaniu na postavu. V ramennej časti sa nachádzajú 50 mm ozdobné priechodky, ktoré majú estetický účel. Šaty sú šité líc na líc, rozžehlené a prešité overlockom. V spodnej časti, vo výstrihu a na konci rukávov prešité dvojradovým coverlockom. K šatám je vyrobený aj opasok. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 39.

PRÍLOHA P 23: TECHNICKÝ POPIS MODELU ODEVU BAŠKA

Šaty s trojštvrťovým rukávom a dĺžkou po kolená sú ušité na mieru pre mňa. Skladajú sa z predného a zadného dielu a z rukávov. Sú síce z pevnejšieho úpletu, ale keďže materiál je dostatočne pružný, šaty sú bez zapínania. Na prednom diele sa nachádzajú prsné záševky a záševky v páse, tak isto sú vybraté aj na zadnom diele kvôli natvarovaniu na postavu. V ramennej časti sa nachádzajú 50mm ozdobné priečodky, ktoré majú estetický účel. Šaty sú šité líc na líc, rozžehlené a prešité overlockom. V spodnej časti, vo výstrihu a na konci rukávov prešité dvojradovým coverlockom. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 40.

PRÍLOHA P 24: TECHNICKÝ POPIS MODELU ODEVU NANA

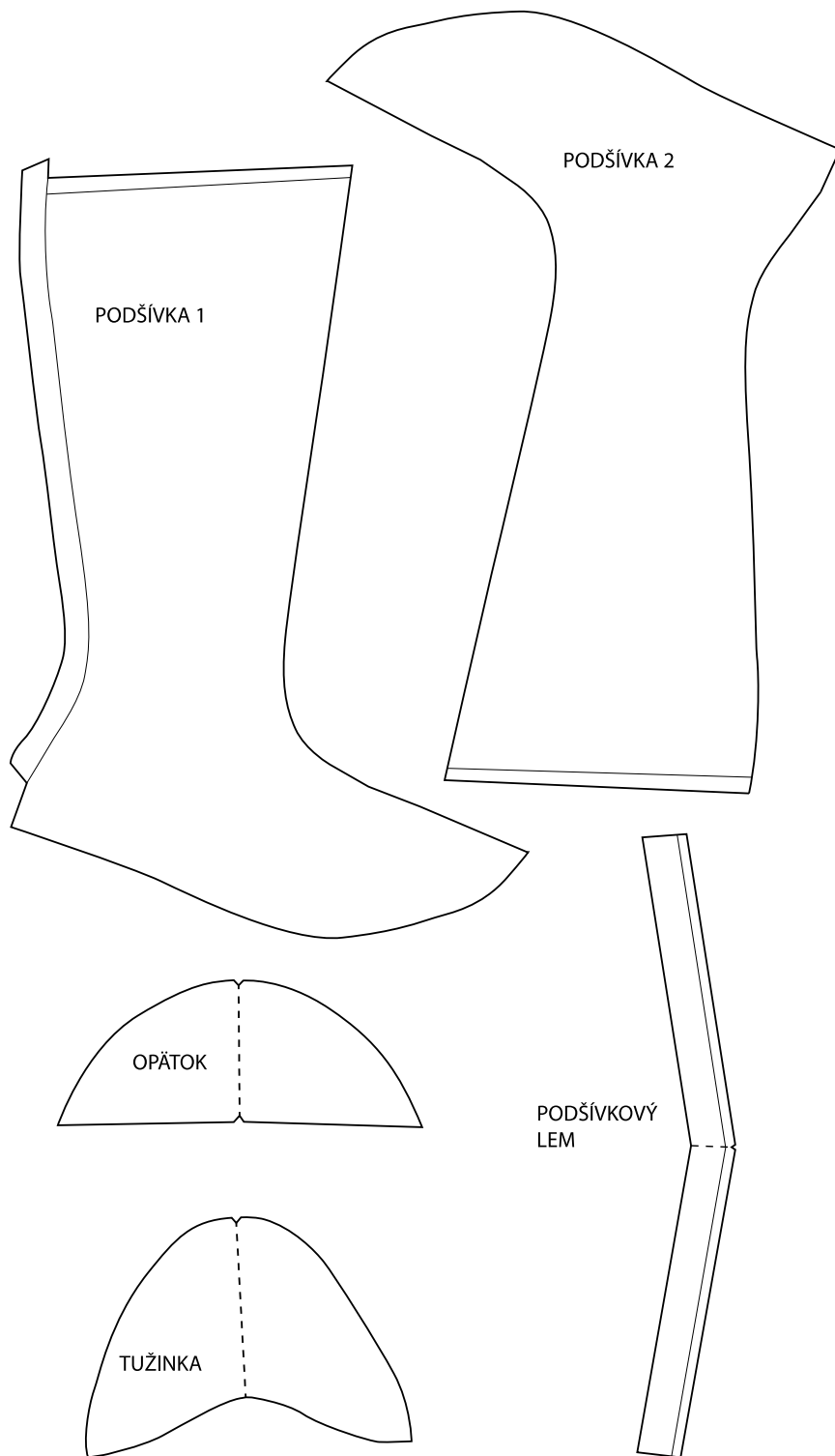

Šaty s krátkym rukávom a dĺžkou nad kolená sú ušité na mieru mojej neterky, Nany. Skladajú sa z predného a zadného dielu a z rukávov. Sú síce z pevnejšieho úpletu, ale keďže materiál je dostatočne pružný, šaty sú bez zapínania. V ramennej časti sa nachádzajú 38,5 mm ozdobné priechodky, ktoré majú estetický účel. Šaty sú šité líc na líc, rozžehlené a prešité overlockom. V spodnej časti, vo výstrihu a na konci rukávov prešité dvojrádovým coverlockom. Strihové riešenie je znázornené v prílohe č. 41.

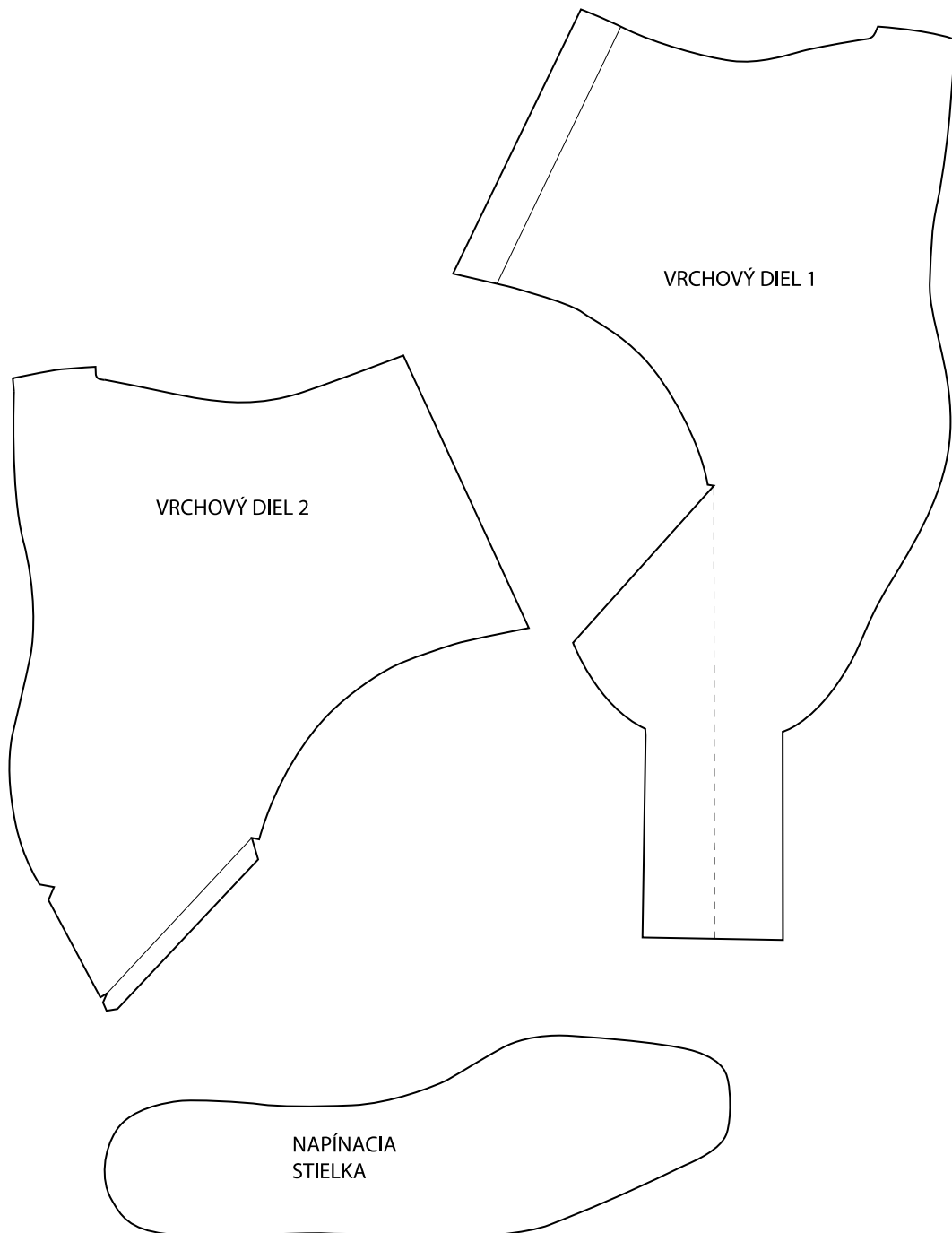
PRÍLOHA P 25: STRIHOVÉ RIEŠENIE OBUVI MARINA Č. 1

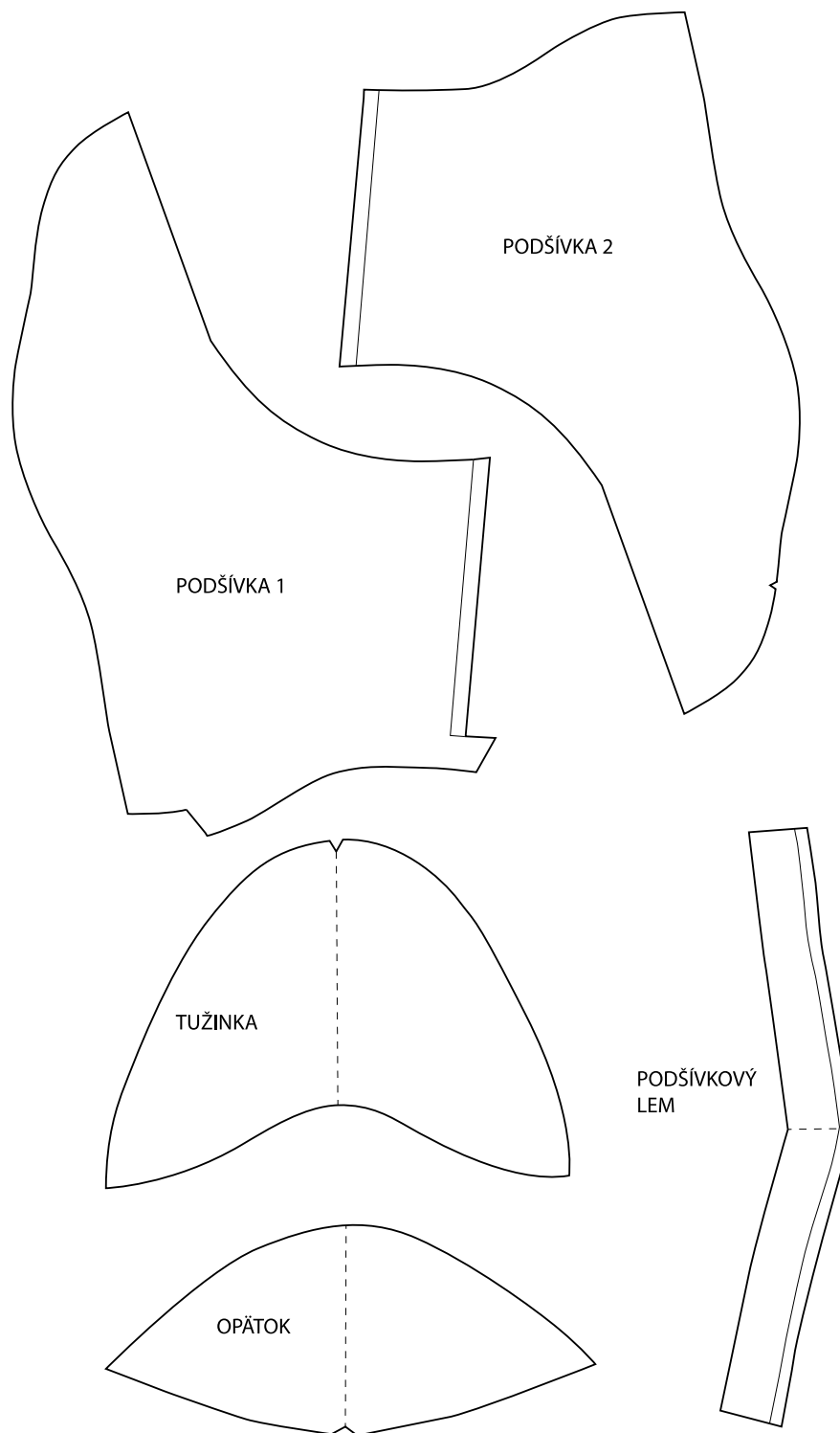
PRÍLOHA P 26: STRIHOVÉ RIEŠENIE OBUVI MARINA Č. 2

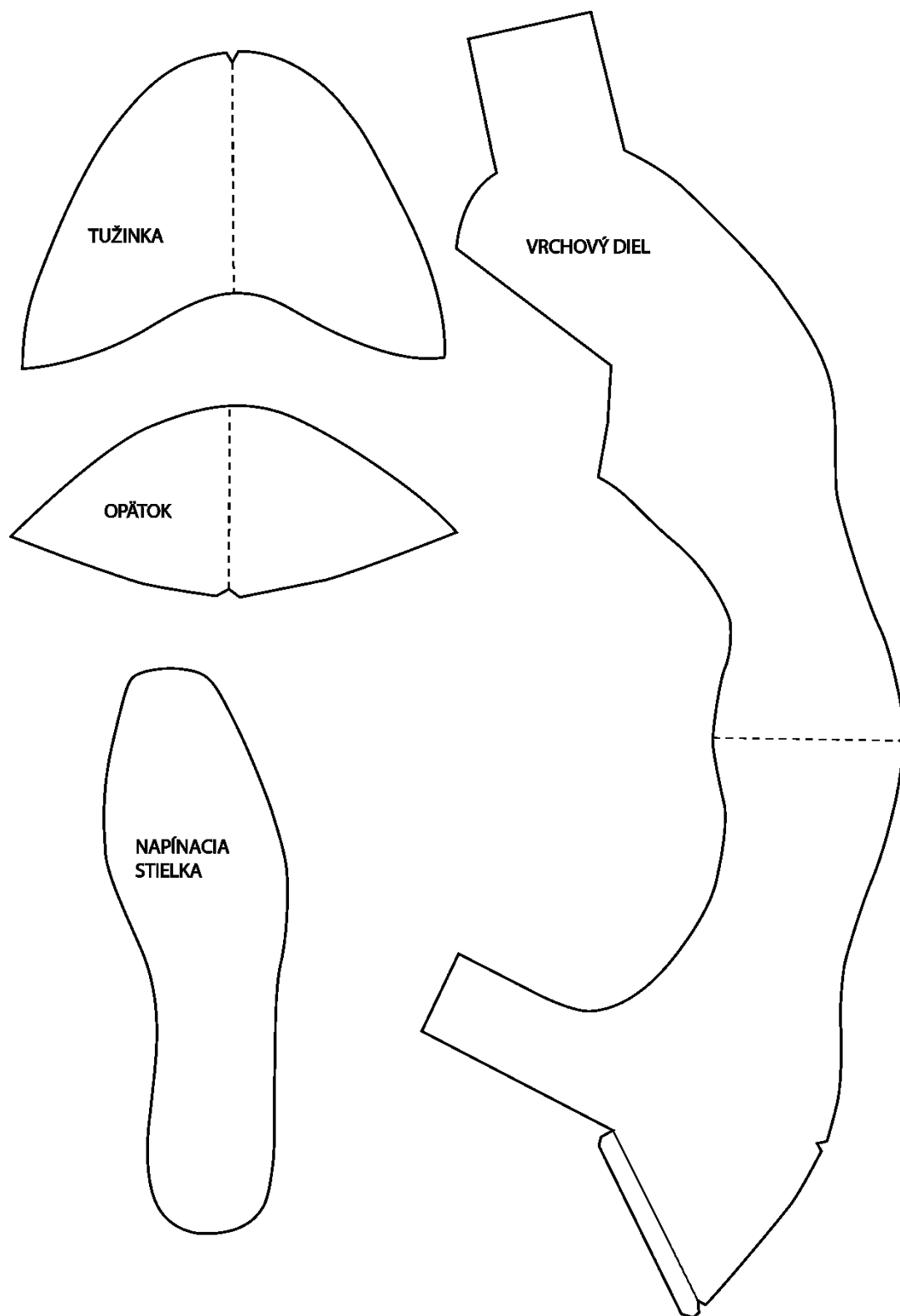
PRÍLOHA P 27: STRIHOVÉ RIEŠENIE OBUVI GABUŠKA Č. 1

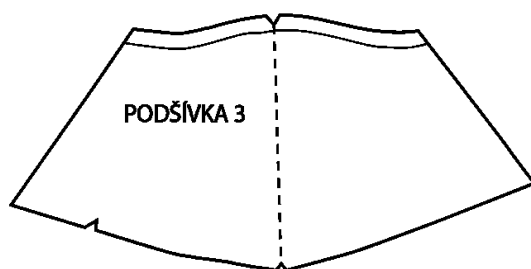
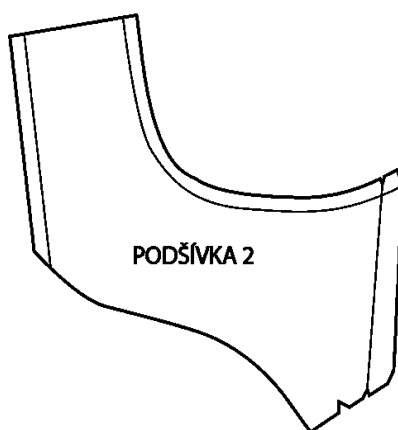
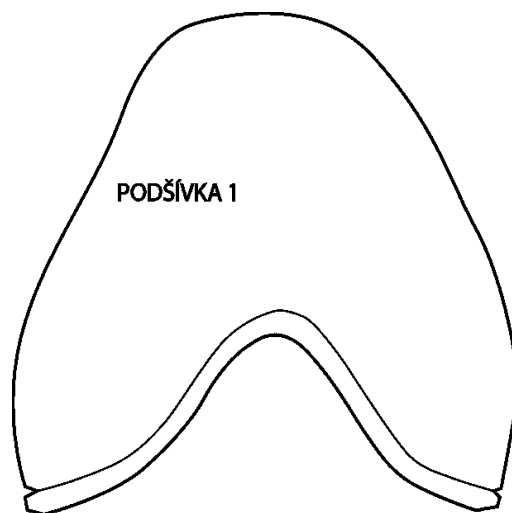
PRÍLOHA P 28: STRIHOVÉ RIEŠENIE OBUVI GABUŠKA Č. 2

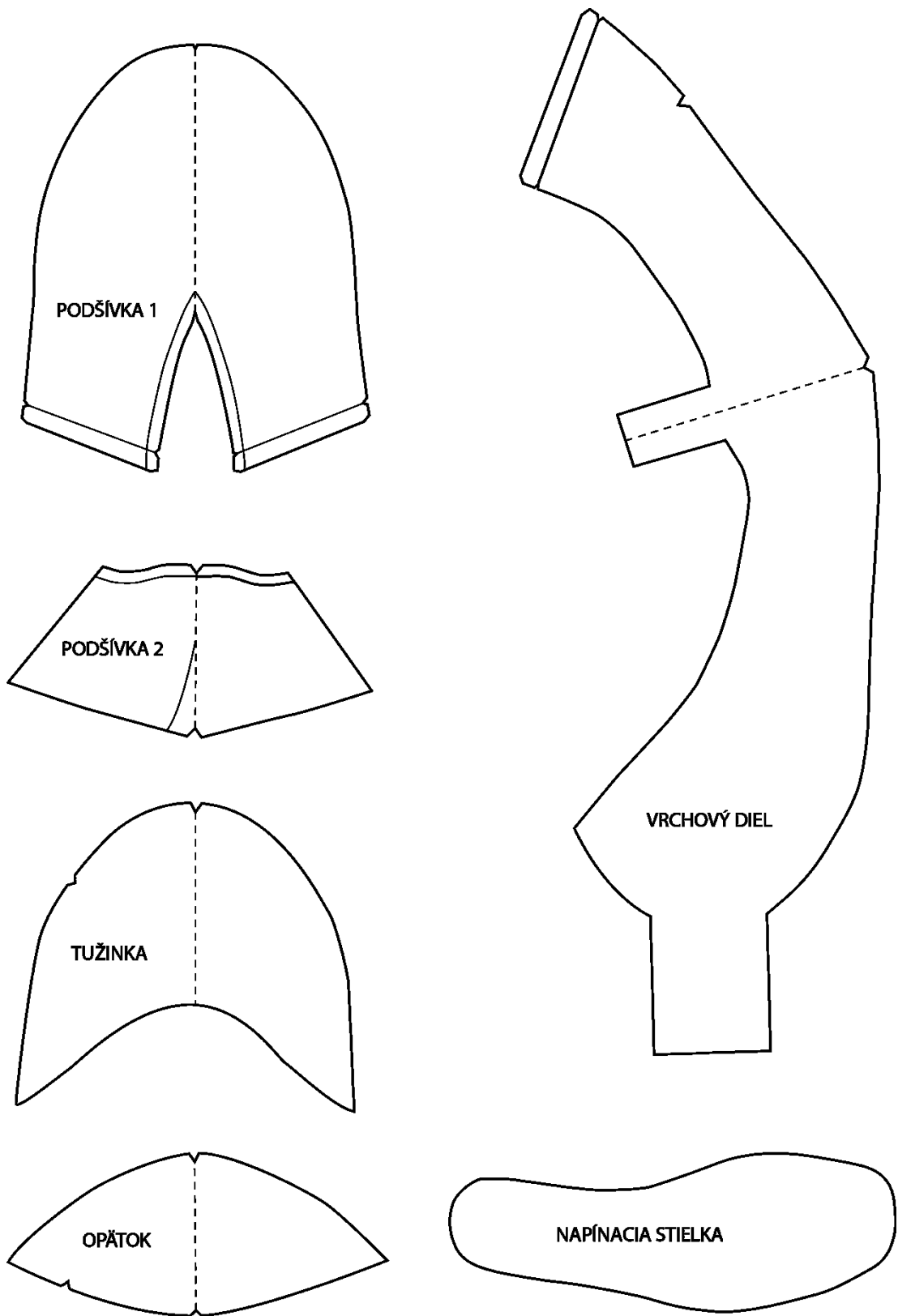
PRÍLOHA P 29: STRIHOVÉ RIEŠENIE OBUVI BAŠKA Č. 1

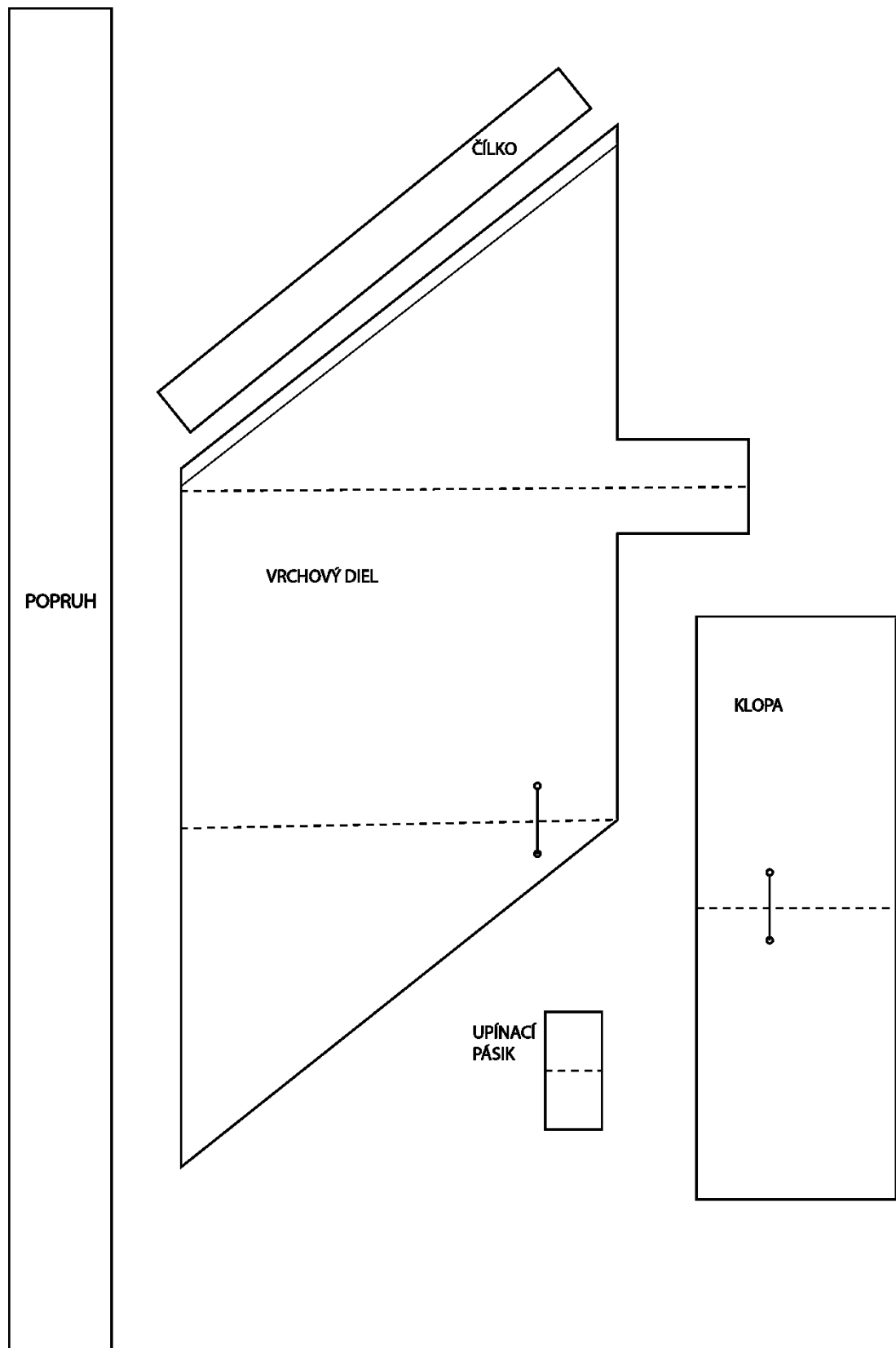
PRÍLOHA P 30: STRIHOVÉ RIEŠENIE OBUVI BAŠKA Č. 2

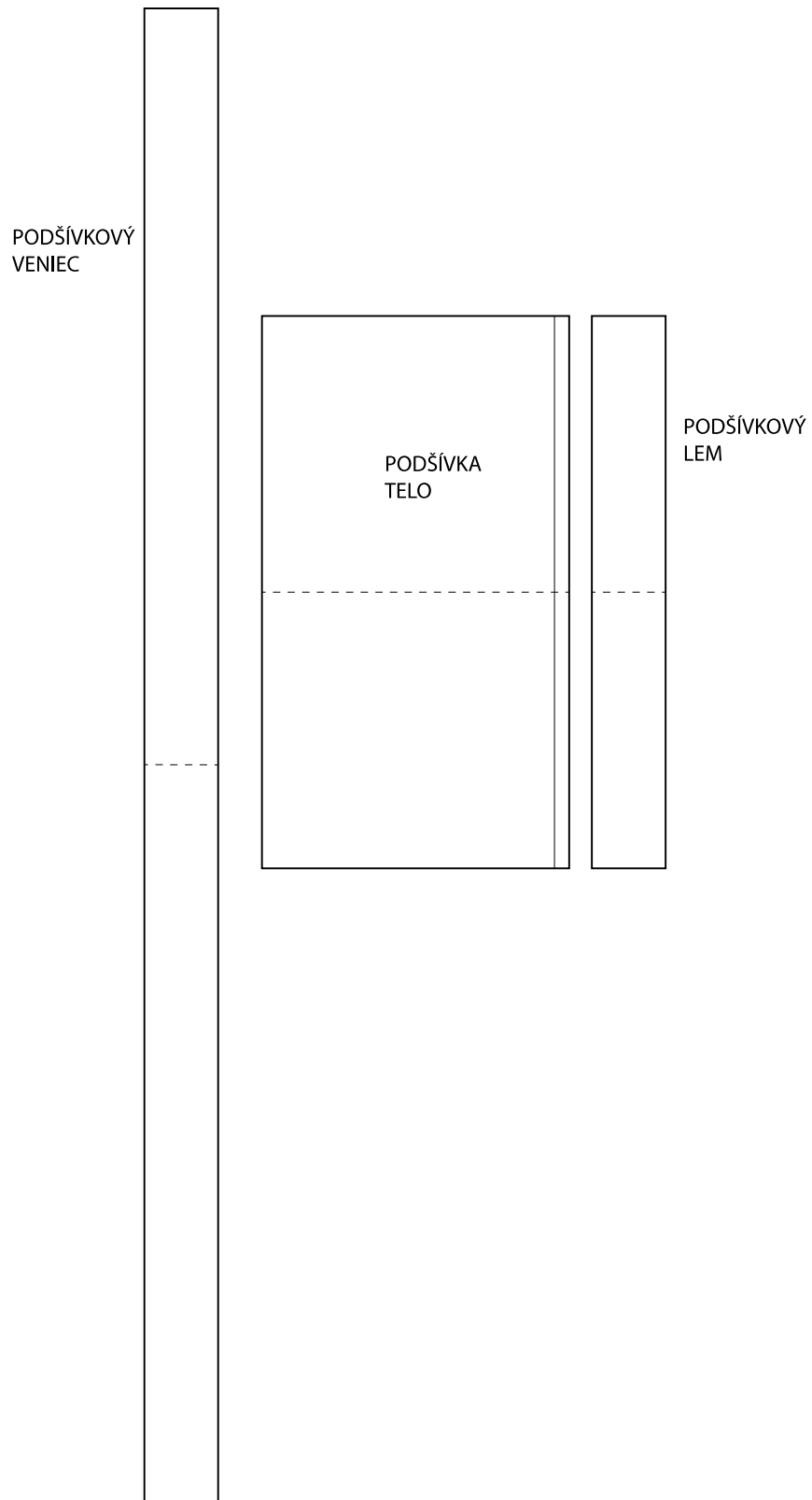
PRÍLOHA P 31: STRIHOVÉ RIEŠENIE OBUVI NANA

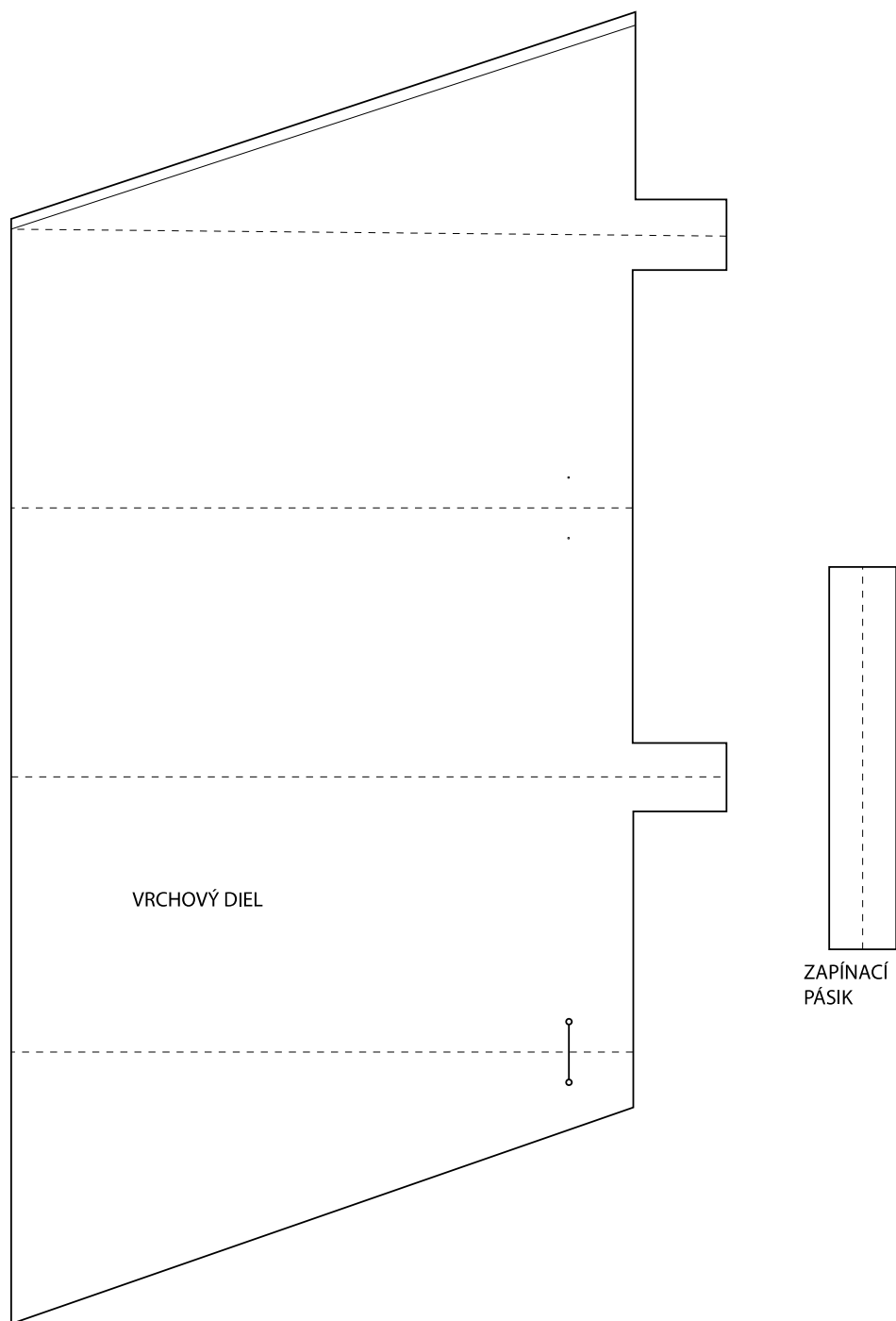
PRÍLOHA P 32: STRIHOVÉ RIEŠENIE KABELKY MARINA Č. 1

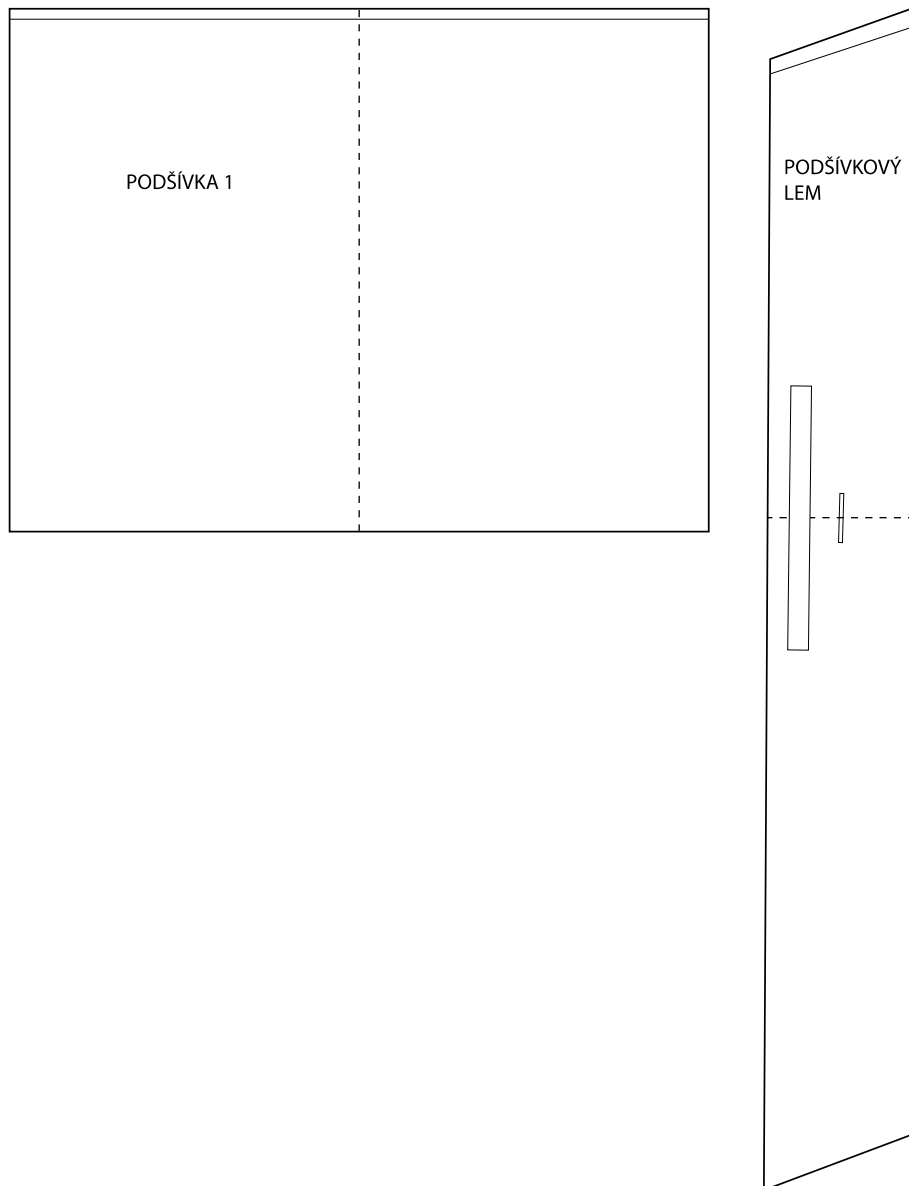
PRÍLOHA P 33: STRIHOVÉ RIEŠENIE KABELKY MRINA Č. 2

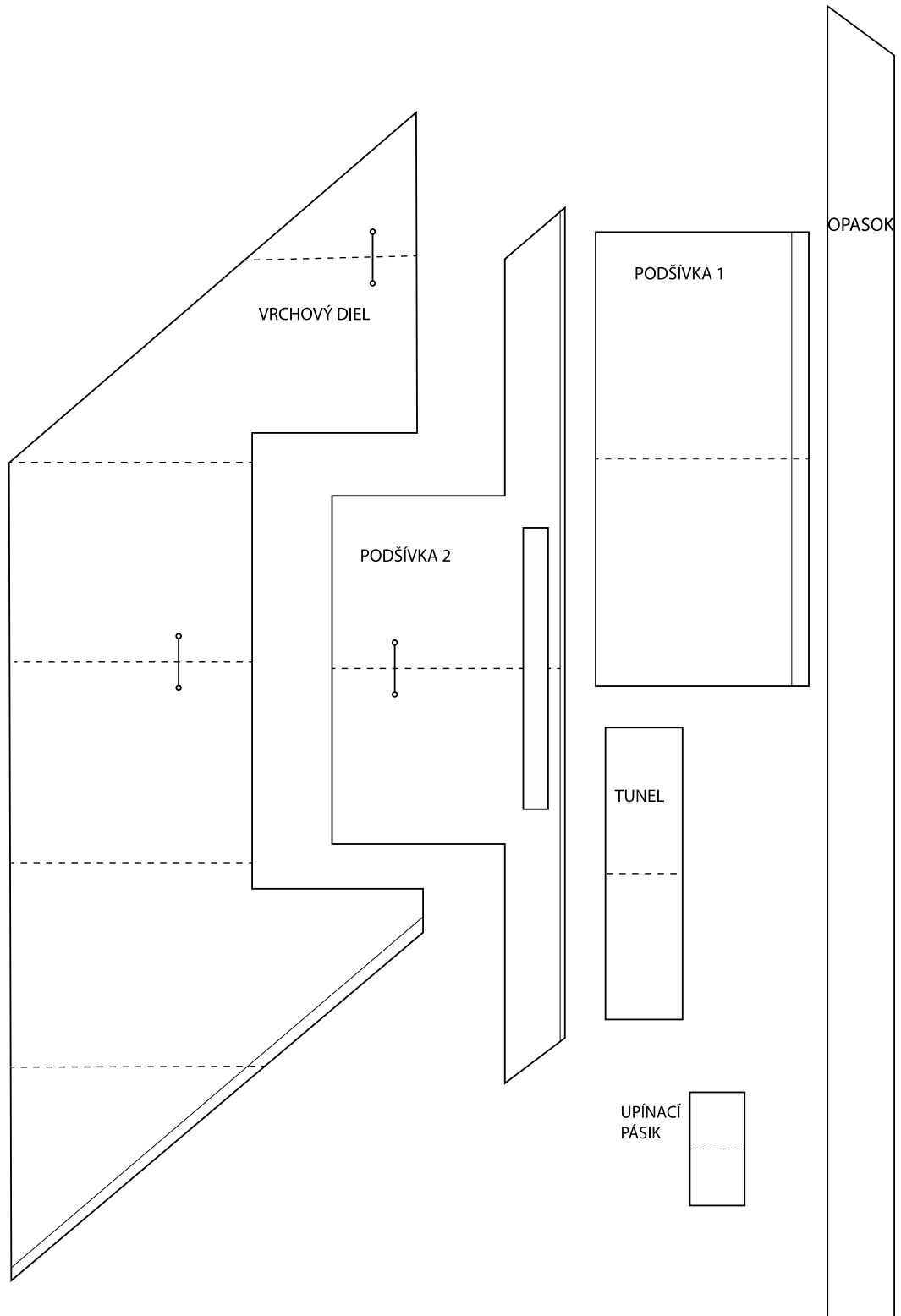
PRÍLOHA P 34: STRIHOVÉ RIEŠENIE KABELKY GABUŠKA Č. 1

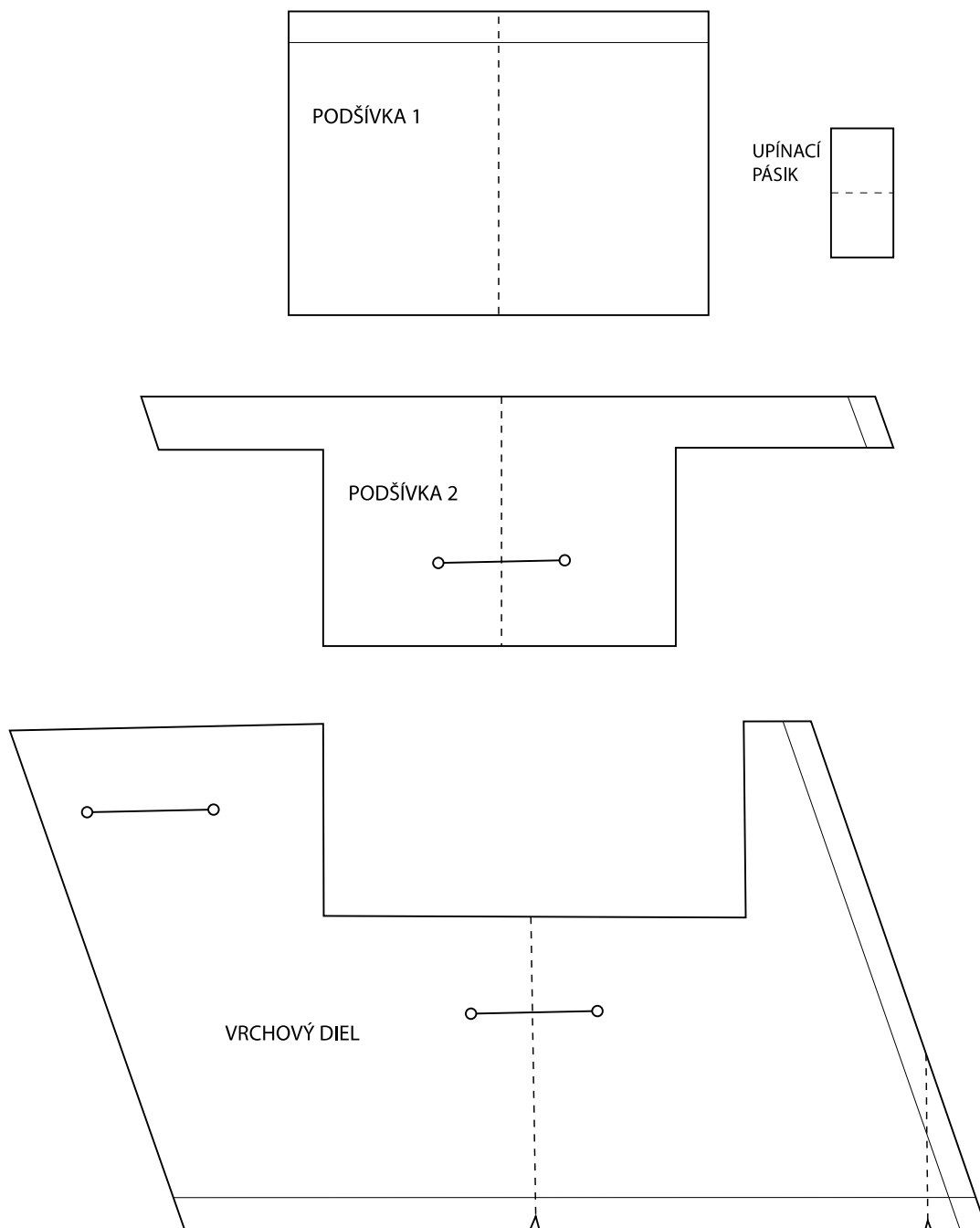
PRÍLOHA P 35: STRIHOVÉ RIEŠENIE KABELKY GABUŠKA Č. 2

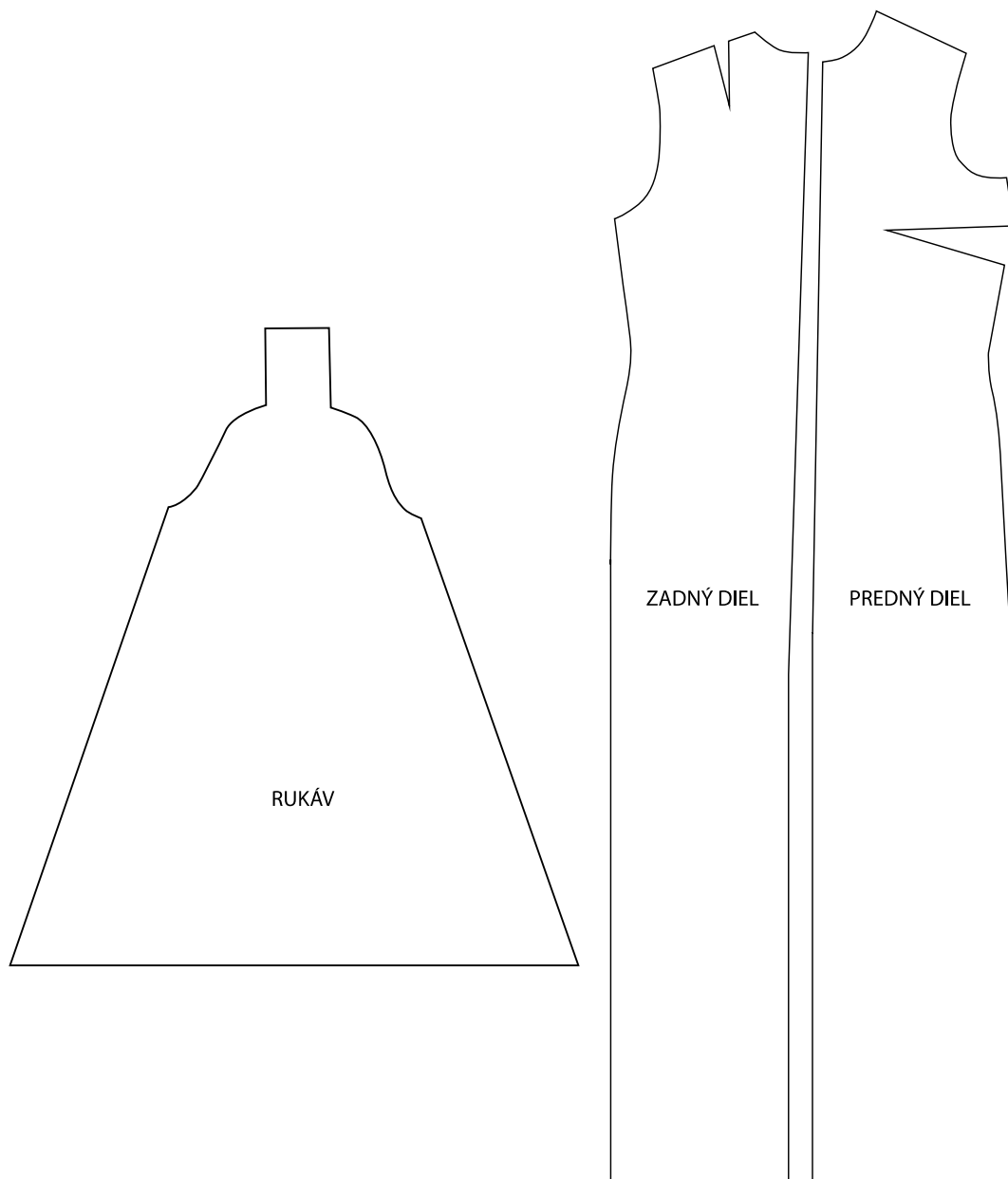
PRÍLOHA P 36: STRIHOVÉ RIEŠENIE KABELKY BAŠKA

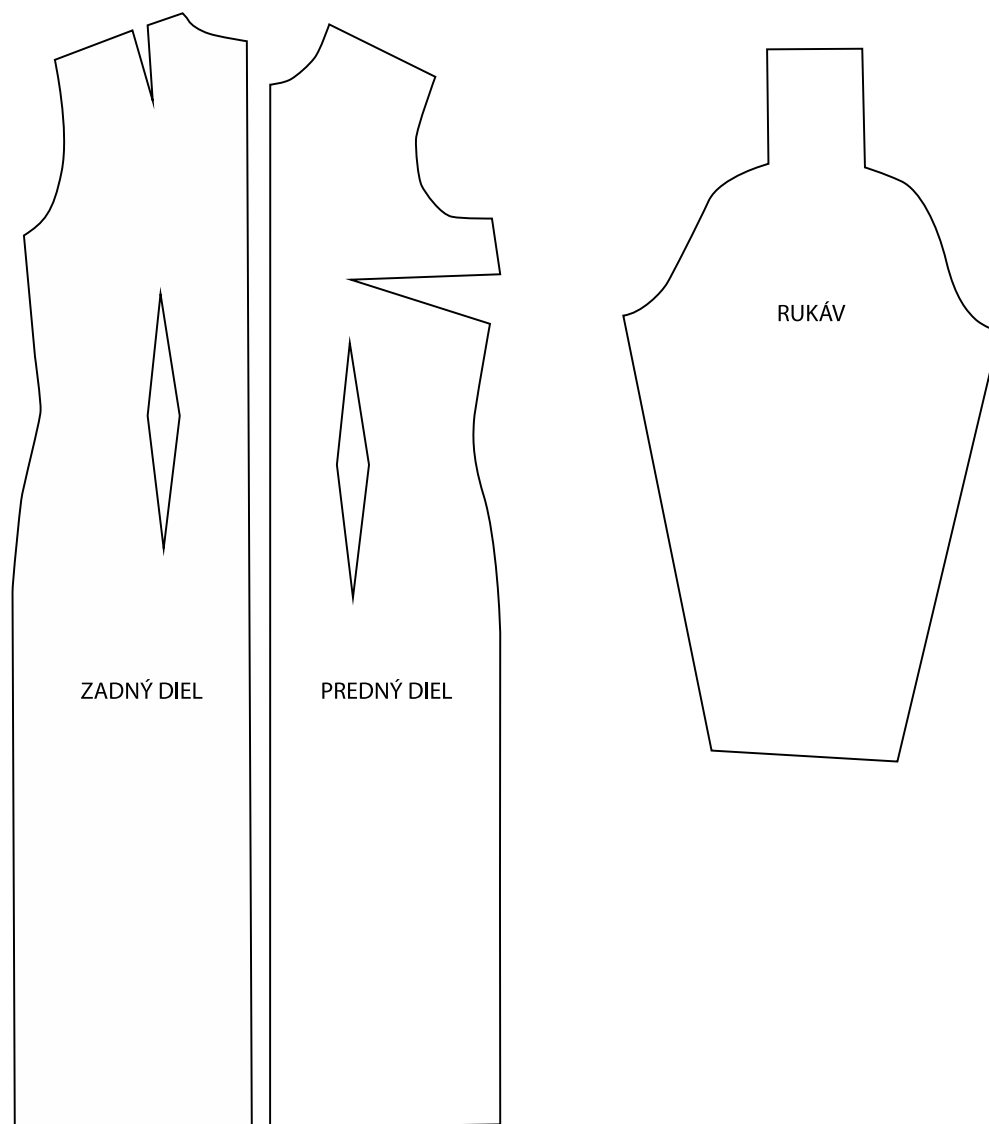
PRÍLOHA P 37: STRIHOVÉ RIEŠENIE KABELKY NANA

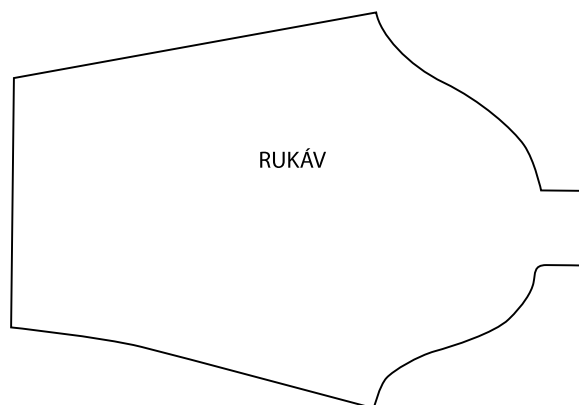
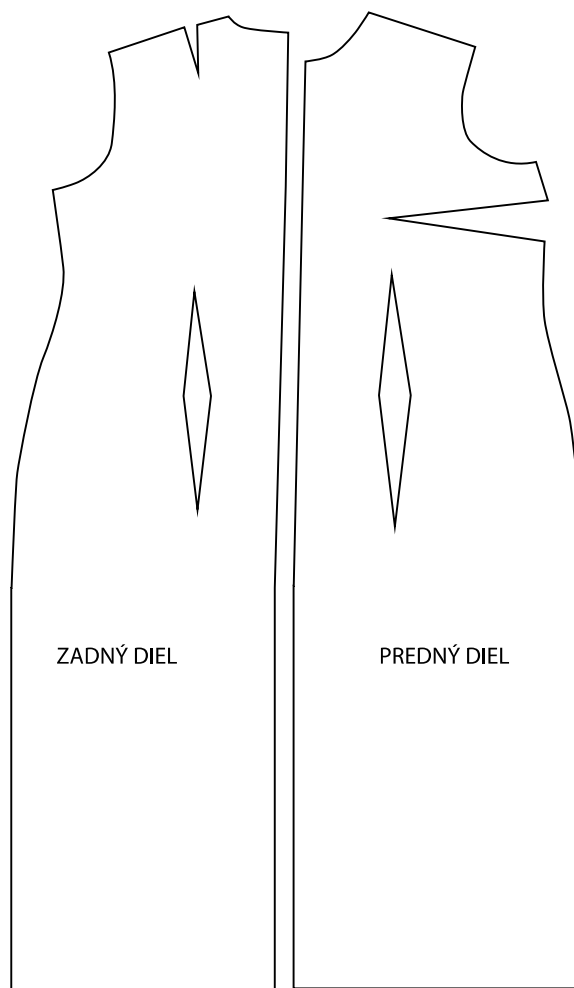
PRÍLOHA P 38: STRIHOVÉ RIEŠENIE ODEVU MARINA

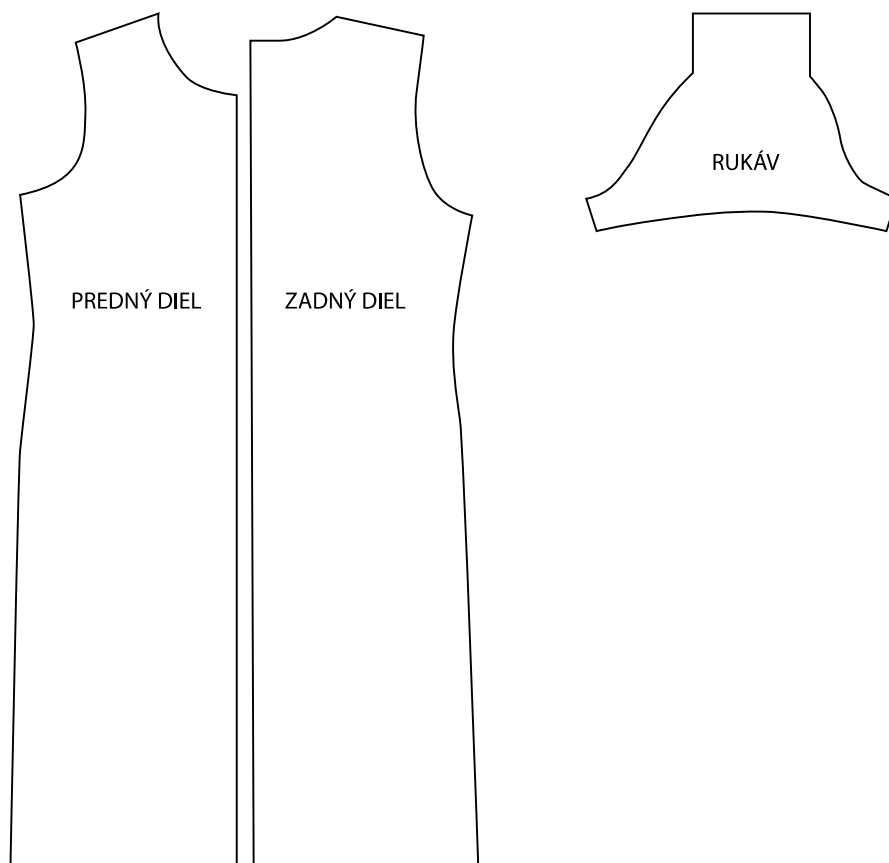
PRÍLOHA P 39: STRIHOVÉ RIEŠENIE ODEVU GABUŠKA

PRÍLOHA P 40: STRIHOVÉ RIEŠENIE ODEVU BAŠKA

PRÍLOHA P 41: STRIHOVÉ RIEŠENIE ODEVU NANA

PRÍLOHA P 42: NÁVRHY OBUVI

PRÍLOHA P 43: NÁVRHY DOPLNKOV

